

Projekt

z dnia 19 stycznia 2026 r.

Zatwierdzony przez

**UCHWAŁA NR XXV/170/2026
RADY MIEJSKIEJ W TUCZNIE**

z dnia 26 stycznia 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026 - 2028 w Gminie Tuczo

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 1153 z późn. zm.) art. 176 pkt 1 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz.U. z 2025 r. poz. 49 z późn. zm.) uchwala się co następuje:

§ 1. Uchwala się "Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026 - 2028 w Gminie Tuczo".

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Burmistrzowi Tuczo.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia z mocą obowiązującą od dnia 1 stycznia 2026 r.

Przewodnicząca Rady
Miejskiej

mgr Izabela Kwiecińska

Załącznik do uchwały nr XXV/170/2026
Rady Miejskiej w Tucznie
z dnia 26 stycznia 2026 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2026-2028 W GMINIE TUCZNO

Tuczno, październik 2025

Adnotacja:

Usuwanie barier i zapewnienie dostępności dla wszystkich obywateli, w tym przede wszystkich osób doświadczających trudności w mobilności czy percepcji, stanowi jedno z kluczowych zadań państwa urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Dokument został opracowany zgodnie z Wytycznymi dotyczącymi realizacji zasad równościowych w ramach funduszy unijnych na lata 2021-2027 i Standardami dostępności dla polityki spójności 2021-2027 i mając na uwadze dostosowane dla osób z niepełnosprawnością wzroku tekst dokumentu nie został wyjustowany. Zastosowano odpowiednie formatowanie treści, czcionkę bezszeryfową oraz interlinię.

Spis treści

I. Wprowadzenie	4
II. Podstawa prawna programu	4
III. Zadania samorządu gminnego w zakresie wspierania rodziny	5
IV. Zasoby instytucjonalne	6
V. Diagnoza społeczna	7
V.1. Charakterystyka gminy	7
V.2. Demografia i procesy ludnościowe	8
V.3. Rynek pracy – charakterystyka bezrobocia	11
V.4. Wsparcie rodziny w systemie pomocy społecznej – charakterystyka wybranych obszarów.....	12
V.5. Lokalne deficyty i potrzeby mieszkańców gminy Tuczno na podstawie przeprowadzonych badań społecznych.....	27
VI. Analiza SWOT	43
VII. Cele Programu.....	46
VIII. Kierunki interwencji	47
IX. Adresaci Programu	52
X. Oczekiwane rezultaty	52
XI. Finansowanie Programu.....	53
XII. Monitoring i ewaluacja.....	53
XIII. Podsumowanie	54
XIV. Spis map, schematów, fotografii, tabel i wykresów	54

I. Wprowadzenie

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 w Gminie Tuczo (dalej: *Program*) stanowi dokument strategiczny określający kierunki działań i interwencji podejmowanych w celu ochrony rodzin borykających się z problemami opiekuńczo-wychowawczymi oraz trudnościami wynikającymi z różnorodnych kryzysów.

Podstawą jego opracowania jest ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, która zobowiązuje gminy do podejmowania inicjatyw wspomagających rodziny mające trudności w realizacji funkcji opiekuńczych i wychowawczych. Ustawa ta szczególny nacisk kładzie na działania profilaktyczne oraz doskonalenie metod pracy z rodziną w celu utrzymania dziecka w rodzinie biologicznej lub umożliwienia jego powrotu do niej.

Skuteczność podejmowanych działań na rzecz ochrony rodziny uzależniona jest od współpracy różnych instytucji i integracji inicjatyw podejmowanych w środowisku lokalnym. Pomoc na poziomie gminy koncentruje się na wspieraniu rodzin w przezwyciężaniu trudności, tak aby zapobiec konieczności umieszczania dzieci w pieczy zastępczej. W sytuacjach, gdy takie rozwiązanie jest nieuniknione, działania Programu zmierzają do stworzenia warunków umożliwiających powrót dziecka do rodziców.

Na podstawie diagnozy lokalnej sytuacji społecznej opracowano trzyletni Program Wspierania Rodziny na lata 2026–2028. Diagnoza ta powstała w oparciu o dane własne oraz sprawozdania z działalności Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczo (MGOPS). Program koncentruje się na wsparciu rodzin doświadczających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, wyznacza cele oraz kierunki działań mających na celu wzmocnienie rodziny jako podstawowego i naturalnego środowiska rozwoju dziecka

II. Podstawa prawna programu

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2026–2028 w Gminie Tuczo uwzględnia następujące akty prawne:

1. Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej,
2. Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej,
3. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu przemocy domowej,

4. Ustawa z dnia 25 lutego 1964 r. Kodeks rodzinny i opiekuńczy,
5. Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi,
6. Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii,
7. Ustawa z dnia 4 listopada 2016 r. o wspieraniu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem”,
8. Ustawa z dnia 11 lutego 2016 r. o pomocy państwa w wychowywaniu dzieci,
9. Ustawa z dnia 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych,
10. Ustawa z dnia 7 września 2007 r. o pomocy osobom uprawnionym do alimentów,
11. Ustawa z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny,
12. Ustawa z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie.

III. Zadania samorządu gminnego w zakresie wspierania rodziny

Zgodnie z ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej do zadań własnych gminy należą:

1. Opracowanie i realizacja 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
2. Tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
3. Tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
 - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
 - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
 - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
4. Finansowanie:
 - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
 - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy ponoszonych przez rodziny wspierające;
5. Współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;

6. Sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie;
7. Prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka z rodziny zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy¹.

Mając na względzie powyższe uregulowania, założenia do ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej oraz zasadę dobra dziecka i dobra rodziny opracowano Gminny Program Wsparcia Rodziny na lata 2026–2028 w Gminie Tuczo .

IV. Zasoby instytucjonalne

Program będzie służył realizacji gminnej polityki rodzinnej na terenie gminy Tuczo .

W gminie funkcjonują różnorodne instytucje i organizacje, realizujące zadania na rzecz dziecka i rodziny. Stanowią one swoisty kapitał umożliwiający prowadzenie szerokiego, instytucjonalnego i interdyscyplinarnego wsparcia dla rodzin.

Skuteczna pomoc dla rodzin przeżywających trudności w pełnieniu ról opiekuńczo-wychowawczych, jak i skuteczna ochrona dzieci, może być osiągnięta poprzez współpracę przedstawicieli następujących instytucji:

- 1) Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczie;
- 2) placówek oświatowych (Szkoła Podstawowa w Tuczie, „TOLA” Publiczny Żłobek w Tuczie, Szkoła Podstawowa w Marcinkowicach, Publiczne Przedszkole w Tuczie);
- 3) instytucji kultury (Gminny Ośrodek Kultury w Tuczie, Biblioteka Publiczna Miasta i Gminy w Tuczie);
- 4) placówek służby zdrowia;
- 5) organizacji społecznych działających na obszarze gminy;
- 6) Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych;
- 7) Zespołu Interdyscyplinarnego w Tuczie.

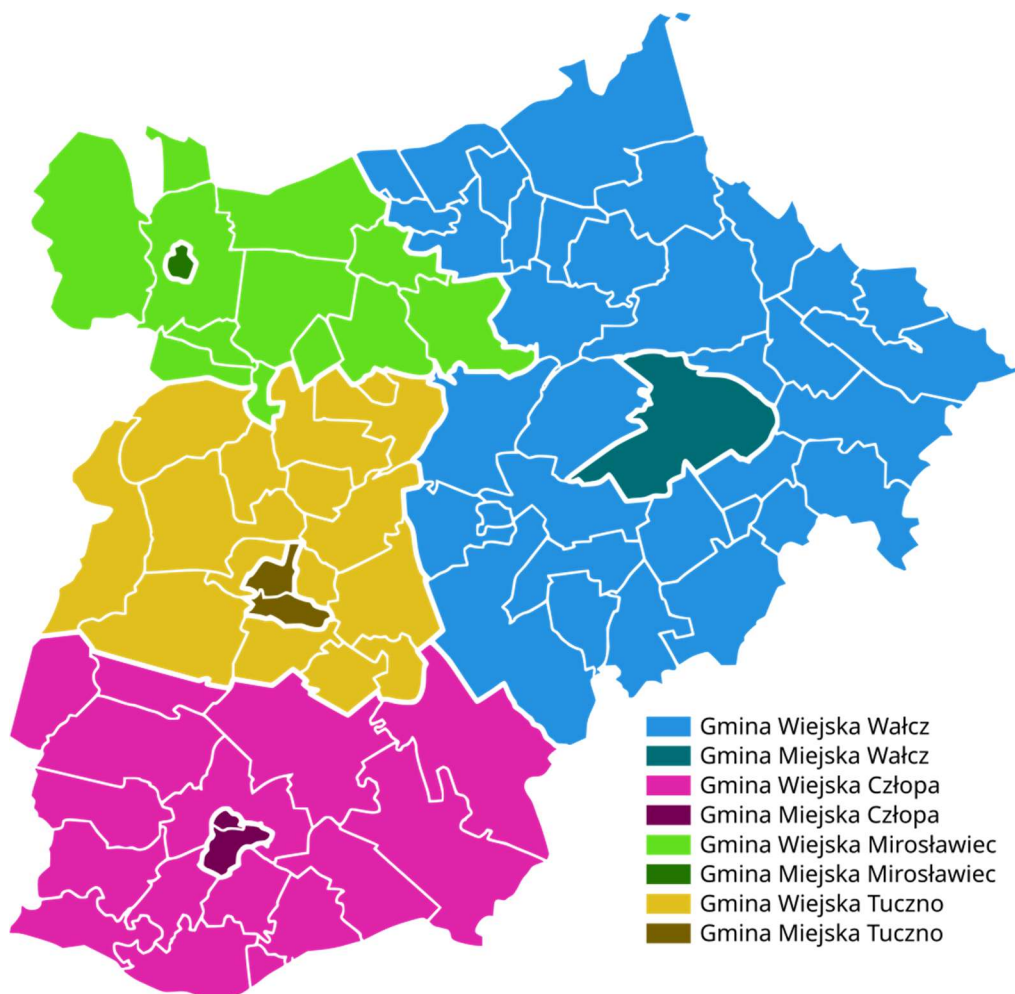
¹ Art. 176 Ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

V. Diagnoza społeczna

V.1. Charakterystyka gminy

Gmina Tuczo to gmina miejsko-wiejska położona w powiecie wałeckim, w województwie zachodniopomorskim. W powiecie gmina sąsiaduje z gminą Mirosławiec, Wałcz oraz Człopa. Od zachodu sąsiaduje z gminą Dobiegniew oraz Strzelce Krajeńskie (woj. lubuskie). Według ewidencji ludności na dzień 31 grudnia 2024 r. gminę zamieszkiwało 4 390 mieszkańców. Kobiety stanowiły 49,5% liczby ludności. Gmina Tuczo posiada powierzchnię 249,5 km². Gęstość zaludnienia w gminie wynosi 18 osób na km². Gmina administracyjnie podzielona jest na 16 sołectw, do których należą: Rusinowo, Miłogoszcz, Martew, Strzalin, Nowa Studnica, Próchnówko, Jamienko, Lubiesz, Rzeczyca, Jeziorki, Płociczno, Zdbowo, Tuczo, Marcinkowice, Mączno oraz Krępa Krajeńska.

Mapa 1 Położenie gminy Tuczo w powiecie wałeckim

Źródło: <https://www.google.com/>

Tuczo położone jest na Pojezierzu Wałęckim, jego powierzchnię wyznaczają doliny Noteci, Gwdy, Drawy, Dobrzycy, Płocicznej i Przyłęgi. Pojezierze to charakteryzuje się dużymi obszarami moreny dennej, poprzecinanymi w okolicy Człopy i Tucza polami zandrowymi o mało urodzajnych glebach. Przeważają tu liczne wzniesienia porośnięte lasami oraz duża ilość lasów i terenów bagiennych. Tuczo zlokalizowane zostało na terenie wypiętrżonym znacznie ponad lustra wód i terenów bagiennych. Wraz z gminą usytuowane jest na obrzeżach Drawieńskiego Parku Narodowego. W granicach administracyjnych miasta są trzy jeziora: Liptowskie, Tuczo i Zamkowe.

Tak miasto, jak i cała gmina ze względu na swe walory środowiskowe, należą do najbardziej atrakcyjnych turystycznie obszarów województwa zachodniopomorskiego.

Fotografia 1 Gmina Tuczo

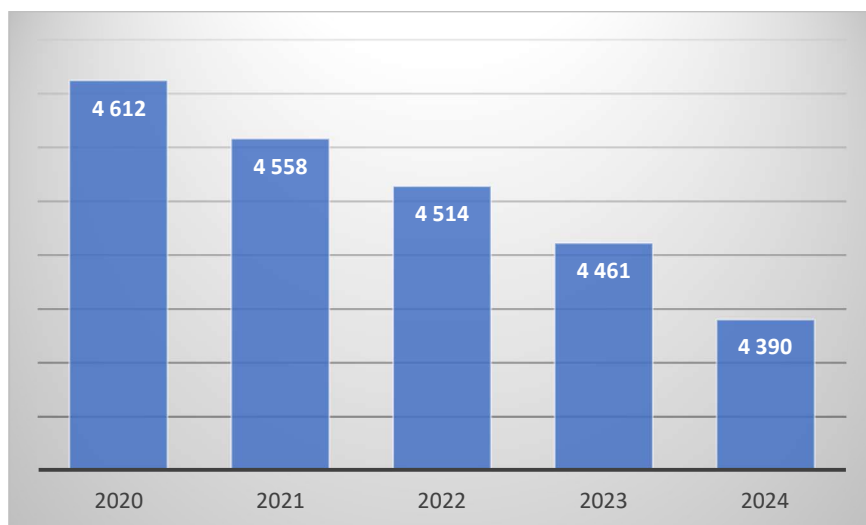
Źródło: www.tuczo.pl

V.2. Demografia i procesy ludnościowe

Cechą charakterystyczną gminy Tuczo pod względem demograficznym jest systematyczny spadek liczby ludności, co jest znamienne dla większości gmin na terenie Polski.

W analizowanych latach 2020-2024 liczba mieszkańców na terenie gminy uległa zmniejszeniu o 222 osoby. W 2024 r. gminę zamieszkiwało łącznie 4 390 osób, w tym 2 172 kobiet.

Wykres 1 Liczba ludności w gminie Tuczno w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Liczba ludności w funkcjonalnych grupach wiekowych w analizowanych latach 2020-2024 wskazuje na tendencję spadkową liczby osób w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym, a wzrostem liczby osób w wieku poprodukcyjnym. W 2024 r. odnotowano 726 osób w wieku przedprodukcyjnym, 2 583 osoby w wieku produkcyjnym oraz 1 081 osób w wieku poprodukcyjnym.

Wykres 2 Liczba osób w grupach funkcjonalnych na terenie gminy Tuczno w latach 2020-2024

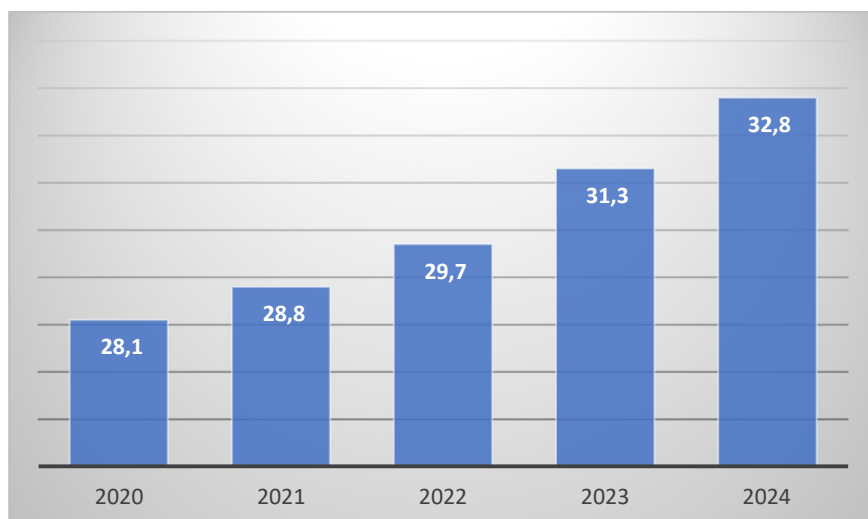

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Gmina Tuczno, tak jak cały kraj, dotknięta jest również niekorzystnymi gospodarczo zmianami w strukturze wiekowej ludności. Zjawisko „starzenia się populacji” postępuje powoli, ale jest trwałym trendem społecznym niosącym poważne zagrożenia społeczno-ekonomiczne na przyszłość. W 2024 r. współczynnik obciążenia demograficznego osobami

starszymi na terenie gminy Tuczo wynosił 32,8 punktów procentowych, co wskazuje na wzrost tego wskaźnika w analizowanych latach o 4,7 punktów. Wzrost liczby osób starszych, często zależnych, niedołącznych, schorowanych może pogłębiać problem wielu rodzin na terenie gminy.

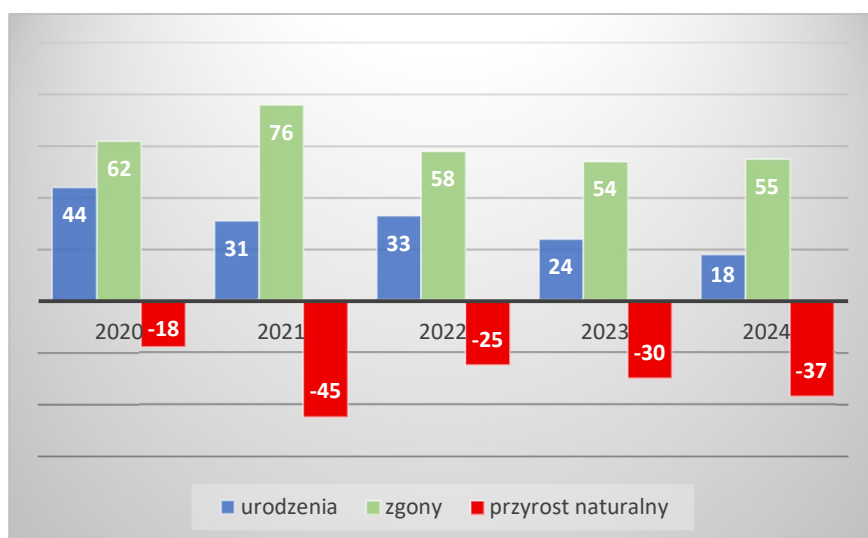
Wykres 3 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Tuczo latach 2022-2024

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Gminę Tuczo charakteryzuje ujemny przyrost naturalny, który na koniec roku 2024 wyniósł -37 osób. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -8,35 na 1000 mieszkańców gminy. Od kilku lat utrzymuje się tendencja ujemnego przyrostu naturalnego, która w okresie pandemii pogłębiła się. W 2024 r. na terenie gminy odnotowano 55 zgonów oraz 18 urodzeń.

Wykres 4 Przyrost naturalny w gminie Tuczo w latach 2022-2024

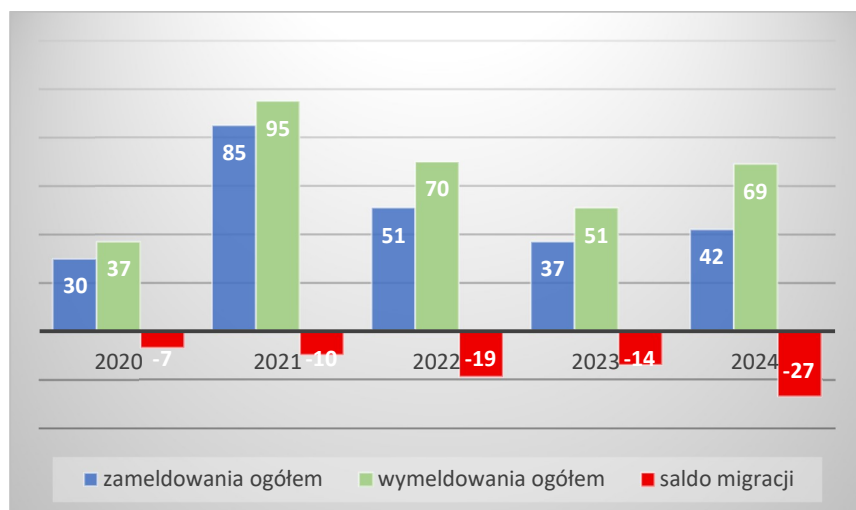

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

W 2024 r. na terenie gminy Tuczo odnotowano 42 zameldowania ogółem oraz 69 wymeldowań, w wyniku czego saldo migracji na terenie gminy wynosiło -27 osób.

W analizowanych latach 2022-2024 saldo migracji przyjmowało ujemne wartości, co również miało wpływ na spadek liczby ludności na terenie gminy.

Wykres 5 Saldo migracji w gminie Tuczo w latach 2022-2024

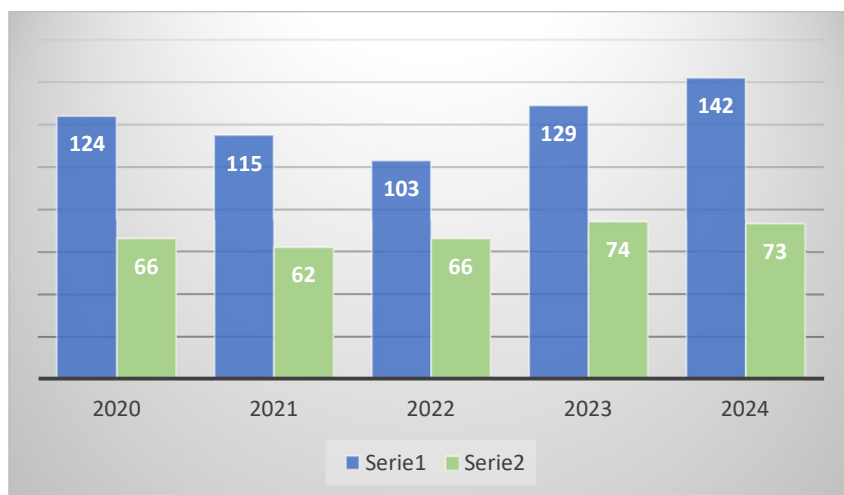

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

V.3. Rynek pracy – charakterystyka bezrobocia

Dane statystyczne na koniec grudnia 2024 r. wskazują, że w gminie Tuczo odnotowano łącznie 142 osoby bezrobotne. Wśród nich 73 stanowiły kobiety. W analizowanych latach widoczna jest tendencja spadkowo-wzrostowa liczby osób bezrobotnych w gminie. Do roku 2022 odnotowano spadek liczby bezrobotnych, jednak od tego okresu ich liczba systematycznie wzrasta, co może świadczyć o trudnościach na lokalnym rynku pracy. Wraz ze wzrostem ogólnej liczby osób bezrobotnych wzrosła w niewielkim zakresie liczba bezrobotnych kobiet.

Wykres 6 Liczba osób bezrobotnych w gminie Tuczo w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

Wśród osób bezrobotnych najliczniejszą grupę stanowią osoby długotrwale bezrobotne. W 2024 r. odnotowano 55 osób długotrwale bezrobotnych i ich liczba zmniejszyła się w analizowanych latach 2020-2024 zaledwie o 6 osób. Liczba osób po 50 roku życia pozostających bez zatrudnienia wynosiła 53 osoby, a liczba bezrobotnych do 30 roku życia wynosiła 26 osób. Problem ze znalezieniem zatrudnienia na terenie gminy widnieje wśród grupy ludzi starszych. W ostatnich latach widoczny jest również niewielki wzrost osób bezrobotnych do 25 roku życia.

Tabela 1 Liczba osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Bezrobotni do 25 roku życia	12	12	12	16	19
Bezrobotni do 30 roku życia	39	33	28	31	26
Bezrobotni po 50 roku życia	42	42	35	42	53
Długotrwale bezrobotni	61	60	55	63	55

Źródło: opracowanie własne, GUS BDL

V.4. Wsparcie rodziny w systemie pomocy społecznej – charakterystyka wybranych obszarów

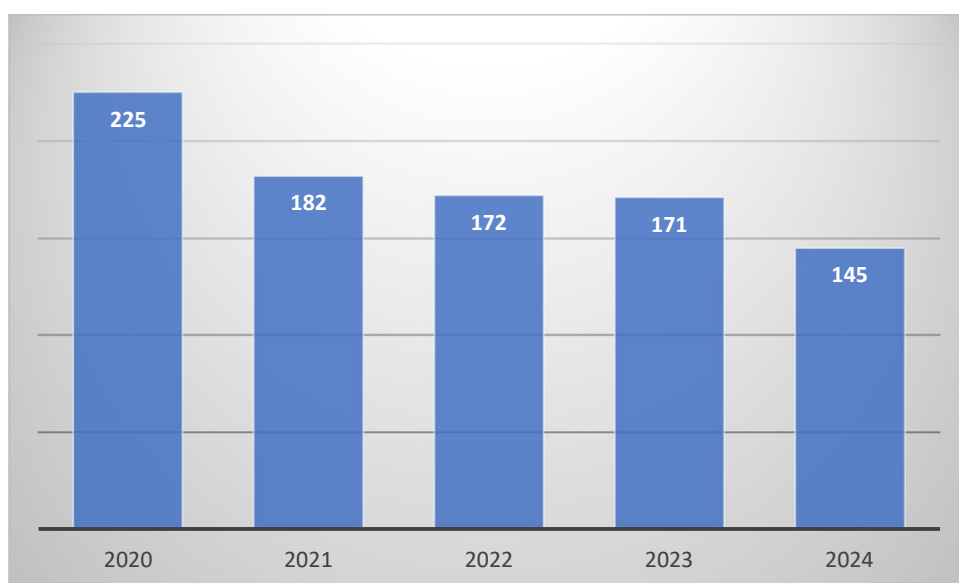
Zadania z zakresu pomocy społecznej na terenie gminy Tuczo realizuje przede wszystkim Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Tuczo (MGOPS). Celem działania MGOPS jest umożliwienie osobom i rodzinom przezwyciężenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać wykorzystując własne zasoby, uprawnienia i możliwości. Zadania MGOPS skupiają się także na wspieraniu osób i rodzin w wysiłkach zmierzających do zaspokojenia niezbędnych potrzeb, umożliwienie im życia w warunkach godnych człowieka, zapobieganie powstaniu nowych problemów społecznych przez podejmowanie działań

zmierzających do usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem, a także wspieranie rodzin wychowujących dzieci poprzez finansowe wsparcie na pokrycie potrzeb związanych z ich wychowaniem.

Liczba osób korzystających ze świadczeń na podstawie wydanych decyzji w 2024 r.

wynosiła 145 osoby. W latach 2020-2024 liczba osób korzystających z pomocy na podstawie wydanych decyzji uległa zmniejszeniu o 80 osób, co wskazuje na poprawę warunków życia mieszkańców gminy oraz mniejszą potrzebę korzystania z pomocy społecznej w zakresie świadczeń.

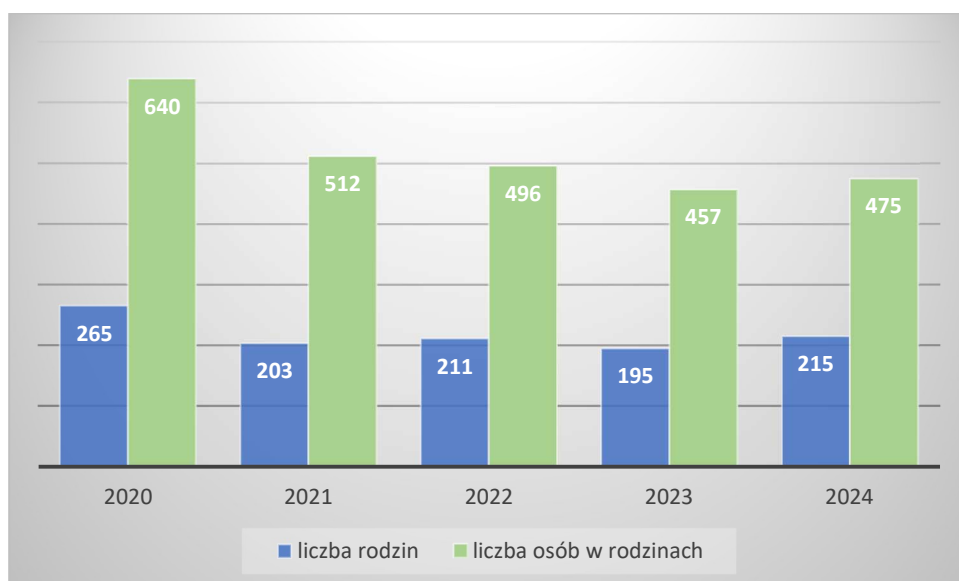
Wykres 7 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na podstawie wydanych decyzji w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

W 2024 r. z pomocy społecznej skorzystało łącznie 215 rodzin, w których znajdowało się 475 osób. W analizowanym okresie ostatnich 5 lat liczba rodzin korzystających z pomocy społecznej uległa systematycznemu zmniejszeniu, choć w ostatnim analizowanym roku odnotowano wzrost liczby rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej, co może świadczyć o niepokojących sygnałach i problemach społecznych, które zaczynają mieć miejsce w chwili obecnej.

Wykres 8 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Tuczo w latach 2020-2024

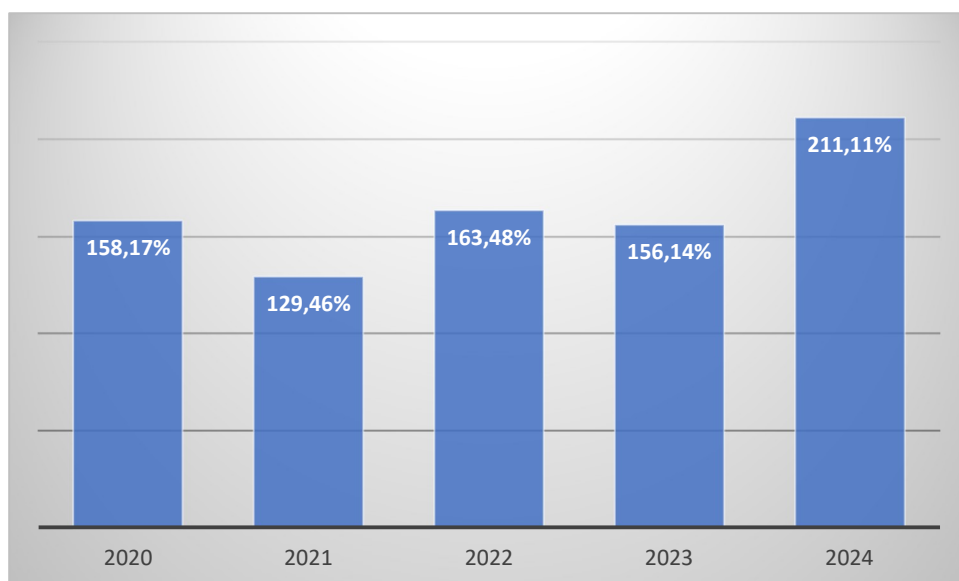

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tucznie

Spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej w latach 2020-2023 potwierdza poprawę funkcjonowania rodzin pod względem finansowym, jednakże należy podkreślić, że wraz ze spadkiem tego wskaźnika nie zmniejsza się potrzeba udzielania wsparcia niefinansowego, gdyż systematycznie wzrasta potrzeba udzielania pomocy i wsparcia rodzinom w zakresie pracy socjalnej. Tym samym zwiększa się zakres świadczenia pomocy społecznej, gdyż wsparcie niefinansowe staje się pilniejszą potrzebą niesienia pomocy. Wiele współczesnych rodzin przeżywa kryzys w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, boryka się z problemem demoralizacji dzieci i młodzieży, ma problemy z prawidłowym gospodarowaniem budżetem domowym i sprawowaniem funkcji rodzicielskich. Rodziny dysfunkcyjne często nie potrzebują wsparcia finansowego, lecz np., pomocy psychologicznej, prawnej czy wsparcia asystenta rodziny.

Wskaźnik pracy socjalnej odzwierciedla **intensywność pracy socjalnej** wykonywanej przez pracowników, a więc ich aktywność w zakresie diagnozowania problemów społecznych, podejmowania działań wspierających rodziny i osoby w trudnej sytuacji życiowej, a także prowadzenia pracy z klientem w środowisku (interwencje, wizyty, konsultacje, programy naprawcze). Wskaźnik pracy socjalnej na terenie gminy Tuczo w analizowanych latach wzrósł znacznie, przyjmując w 2024 r. wartość 211,11%.

Wykres 9 Wskaźnik pracy socjalnej na terenie gminy Tuczo w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

MGOPS w Tuczo **realizuje program dożywiania dzieci w szkołach** w ramach rządowego programu "Posiłek w szkole i w domu na lata 2024-2028". Pomocą w formie pokrycia kosztów jednego gorącego posiłku w szkole w 2024 r. objęto 61 dzieci wychowujących się w rodzinach o trudnej sytuacji materialnej. Łącznie z pomocy na dożywianie w 2024 r. skorzystało 29 rodzin. W analizowanym okresie lat 2020-2024 r. odnotowano spadek liczby rodzin i dzieci korzystających z tej formy pomocy.

Tabela 2 Liczba rodzin i dzieci korzystających z pomocy dożywiania w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin	47	35	34	35	29
Liczba dzieci	89	62	63	67	61

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

MGOPS w Tuczo udziela rodzinom najbardziej potrzebującym wsparcia w postaci finansowej oraz niefinansowej. Forma pomocy w postaci świadczeń pieniężnych to przede wszystkim **zasiłki stałe, okresowe i celowe**, z których korzystają osoby znajdujące się w trudnej sytuacji materialnej. W latach 2020-2024 widoczny jest ogólny spadek liczby przyznawanych zasiłków.

Tabela 3 Liczba przyznanych zasiłków stałych, okresowych i celowych w gminie Tuczo w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Zasiłek stały	27	25	24	22	20
Zasiłek celowy	80	74	76	58	52
Specjalny zasiłek celowy	15	12	5	8	5
Zasiłek okresowy	58	43	53	49	34

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczie

Do głównych powodów korzystania z pomocy społecznej w 2024 r. należały ubóstwo (62 rodziny), bezrobocie (44 rodziny), niepełnosprawność (43 rodziny), długotrwała lub ciężka choroba (19 rodzin) oraz potrzeba ochrony macierzyństwa (19 rodzin). Przyznana liczba świadczeń według ustalonych powodów dotyczyła przede wszystkim potrzeby ochrony macierzyństwa, niepełnosprawności, wielodzietności, ubóstwa i bezrobocia. W poniższym zestawieniu ujęto liczbę świadczeń ze względu na wymienione powody.

Tabela 4 Liczba świadczeń według głównych powodów korzystania z pomocy społecznej

Powód przyznania	Ogółem liczba świadczeń	Liczba świadczeń niepieniężnych	Liczba świadczeń pieniężnych
Potrzeba ochrony macierzyństwa	5 413	5 401	12
Niepełnosprawność	4 724	4 505	219
Wielodzietność	3 828	3 813	15
Ubóstwo	2 721	2 278	443
Bezrobocie	2 685	2 412	273

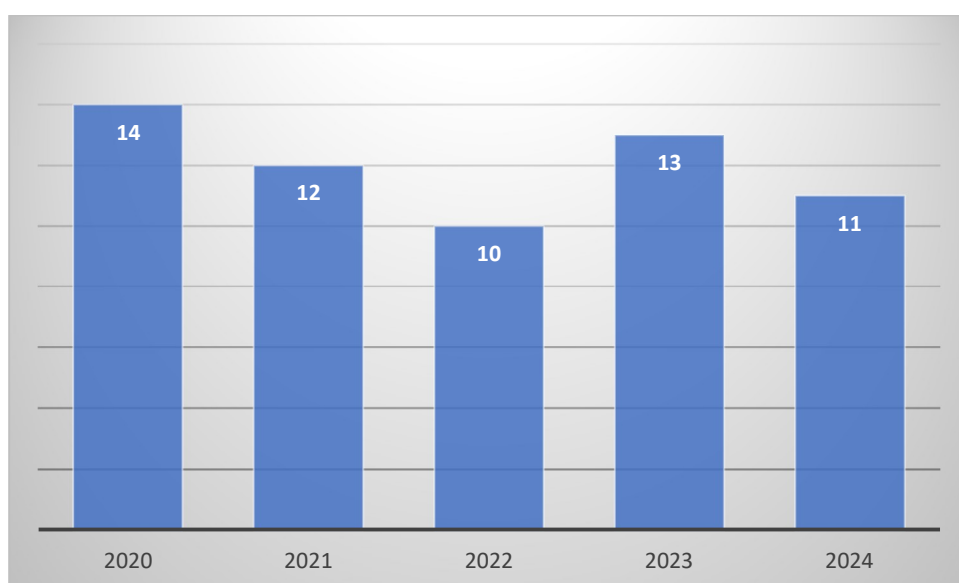
Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczie

Wśród osób korzystających z pomocy społecznej na terenie gminy Tuczo dużą grupę stanowią **osoby niepełnosprawne**. Osoby takie narażone są również na zagrożenie wykluczeniem społecznym, ze względu na swoje ograniczenia (często natury fizycznej). Niewystarczający poziom wyposażenia miejsc użyteczności publicznej do potrzeb osób starszych i z niepełnosprawnością jest częstą przyczyną ich nieintegrowania się ze środowiskiem lokalnym. Również brak zapewnienia w wystarczającym stopniu opieki medycznej i geriatrycznej stanowi istotny problem społeczny, z jakim boryka się współczesne społeczeństwo.

Zgodnie z treścią ustawy o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. osobie samotnej, która z powodu wieku, choroby lub innych przyczyn wymaga pomocy innych osób, a jest jej pozbawiona, przysługuje pomoc w formie usług opiekuńczych lub specjalistycznych

usług opiekuńczych. Usługi opiekuńcze obejmują pomoc w zaspokajaniu codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczno-sanitarną, pielęgnację zleconą przez lekarza oraz zapewnienie kontaktów z otoczeniem. Chorzy korzystają z usług w wymiarze od kilku godzin tygodniowo do kilku godzin dziennie w zależności od zdolności do samoobsługi oraz możliwości rodziny w zakresie zabezpieczenia potrzeb chorego. Zauważyć należy, że w analizowanym okresie liczba osób korzystająca z usług opiekuńczych w gminie nie uległa większym wahaniom. W 2024 r. odnotowano 11 osób korzystających z usług opiekuńczych.

Wykres 10 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w gminie Tuczo w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tucznie

Rozwój medycyny oraz poprawa warunków życia powodują, że średnia długość życia ludności w Polsce systematycznie wydłuża się. Jednocześnie starość wiąże się z ogólnym pogorszeniem stanu zdrowia oraz chorobami specyficznymi dla podeszłego wieku. Osoby starsze są grupą społeczną, która wymaga odpowiedniego wsparcia i pomocy. Jednak nie zawsze na taką pomoc mogą liczyć ze strony rodziny. W społeczeństwie zanika model rodziny wielopokoleniowej. Osoby starsze często pozostają same w swoim miejscu zamieszkania, a pogarszający się stan zdrowia oraz niepełnosprawność utrudniają samodzielne funkcjonowanie. Zjawisko starzenia się ludności wiąże się z nowymi wyzwaniami w ramach pomocy społecznej. Dotyczą one zarówno rozwoju usług opiekuńczych, ale także aktywizowania seniorów do życia w społeczności lokalnej. MGOPS w Tucznie realizuje zadania na rzecz osób starszych.

MGOPS na terenie gminy udziela wsparcia finansowego w postaci **świadczeń opiekuńczych**, z których wynika, że wzrasta głównie liczba udzielanych świadczeń pielęgnacyjnych, co prezentuje poniższa tabela.

Tabela 5 Liczba świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń opiekuńczych w latach 2020-2024

Świadczenia opiekuńcze	2020	2021	2022	2023	2024
Zasiłek pielęgnacyjny – ogółem	1 033	1 055	1 105	1 117	1 103
Zasiłek pielęgnacyjny – dla niepełnosprawnego dziecka	171	197	236	246	289
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia o znacznym stopniu niepełnosprawności	455	483	516	523	459
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie, która ukończyła 75 lat	10	16	24	13	15
Zasiłek pielęgnacyjny – osobie niepełnosprawnej w wieku powyżej 16 roku życia legitymującej się orzeczeniem o umiarkowanym stopniu niepełnosprawności, jeżeli niepełnosprawność powstała w wieku do ukończenia 21 roku życia	397	359	329	335	340
Świadczenie pielęgnacyjne	267	309	344	405	365
Specjalny zasiłek opiekuńczy	56	0	0	0	0
Świadczenia opiekuńcze – ogółem (zasiłek pielęgnacyjny, świadczenia pielęgnacyjne, specjalny zasiłek opiekuńczy)	1 356	1 364	1 449	1 522	1 508

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

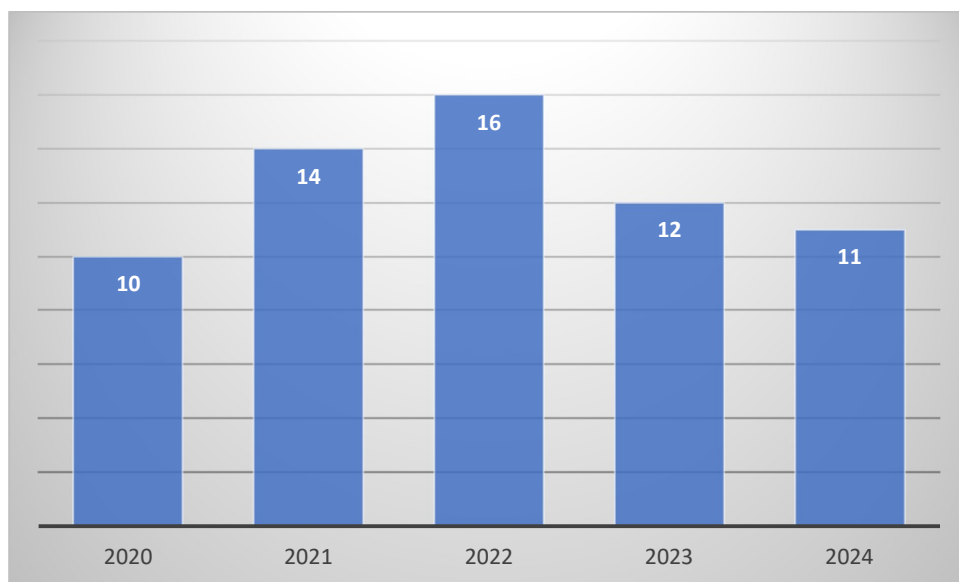
Beneficjenci, którzy korzystają z pomocy MGOPS w Tuczo to osoby głównie bierne zawodowo, niepełnosprawne, długotrwale chore, a także nieradzące sobie w sprawach opiekuńczo-wychowawczych oraz w prowadzeniu gospodarstwa domowego. Istotną rolę w działalności MGOPS odgrywa praca socjalna, która jest działalnością zawodową mającą na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmocnieniu lub odzyskaniu zdolności funkcjonowania w społeczeństwie. Przyczyny tych trudności wynikają z niskich kompetencji wychowawczych, rozbicia rodziny, przemocy, uzależnień, choroby, czy pogorszeniu statusu rodziny, w tym bezrobocia. Przy zapewnieniu wsparcia pomocy pracowników socjalnych, asystenta rodziny i pomocy z innych instytucji w znacznym stopniu daje szansę na pozostawienie dziecka w rodzinie biologicznej.

MGOPS w Tuczo jest zobowiązany ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, do realizacji zadań związanych ze wspieraniem rodziny, przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych. W ramach tej działalności, w Ośrodku pracuje **jeden asystent rodziny**, świadcząc specjalistyczne wsparcie rodzinom z dziećmi, które z różnych przyczyn zagrożone są trafieniem do pieczy zastępczej. Praca asystenta ma przede wszystkim charakter wspierający, socjalny, wychowawczy i jest prowadzona głównie w miejscu zamieszkania rodziny. Zasadniczą formą jego pracy jest towarzyszenie, asystowanie rodzinie. Jednocześnie asystent rodziny może być również koordynatorem działań wielu innych służb społecznych, działających na rzecz danej rodziny. Zgodnie z art. 15 ust 4 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej liczba rodzin, z którymi jeden asystent rodziny może w tym samym czasie prowadzić pracę, jest uzależniona od stopnia trudności wykonywanych zadań, jednak nie może przekroczyć 15 rodzin. Wszystkie rodziny objęte wsparciem asystenta rodziny borykają się z wieloma problemami, na które oprócz zaburzeń w sferze opiekuńczo-wychowawczej, bezrobocia czy niepełnosprawności składają się także uzależnienia i przemoc. Wymaga to wielokierunkowości w realizacji zadań związanych ze wsparciem rodziny. Występujące niejednokrotnie małe zaangażowanie rodziny w poprawę swojej sytuacji, często powoduje wydłużenie okresu współpracy asystenta z rodziną.

Zgłoszenia o rodzinach zagrożonych kryzysem lub przeżywających trudności w sprawowaniu funkcji opiekuńczo-wychowawczych najczęściej są dokonywane do MGOPS przez instytucje mające kontakt z członkami rodziny zagrożonych. Są to przede wszystkim placówki oświatowe, kuratorzy, Policja itp. Jednostki te na podstawie posiadanej wiedzy przekazują informacje do Ośrodka w celu interwencji. Dodatkowo zdarza się, że podczas wywiadu środowiskowego w zakresie uzyskania pomocy finansowej, pracownik socjalny stwierdza problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinie. Wówczas przeprowadzany jest wywiad środowiskowy oraz uruchomiona zostaje procedura włączenia takiej rodziny w pomoc asystenta rodziny. Niekiedy także środowisko społeczne, lokalne, np., najbliżsi sąsiedzi dokonują zgłoszenia do Ośrodka o zaobserwowanych problemach, patologicznych zachowaniach, niewłaściwym wypełnianiu zadań opiekuńczo-wychowawczych względem dzieci.

W 2024 r. wsparciem asystenta rodziny objęto z terenu gminy Tuczo 11 rodzin. Liczba rodzin, z którą współpracowali asystenci rodziny w latach 2020-2024 ulegała wahaniom, przyjmując tendencję wzrostowo-sпадkową. Największą liczbę rodzin, z którymi współpracował asystent rodziny odnotowano w roku 2022 (16 rodzin).

Wykres 11 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminie Tuczo w latach 2020-2024

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tucznie

W zakresie monitorowania rodziny po zakończeniu pracy z asystentem rodziny, pracownicy socjalni dokonują wizyt w miejscu zamieszkania, kontrolują sytuację dzieci i rodzin zagrożonych kryzysem, a także występują z wnioskiem do szkół o udzielenie informacji i wyrażeniu opinii o dzieciach z rodzin, gdzie stwierdzono niewłaściwe wypełnianie zadań opiekuńczo-wychowawczych lub kryzys danej rodziny. W ten sposób monitorowana jest sytuacja rodzin, z którymi współpracował asystent rodziny.

W związku z realizacją ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej gmina Tuczo w ramach zadań własnych pokrywała częściowo koszty wynikające ze sprawowania **pieczy zastępczej** nad dziećmi, które z różnych przyczyn nie mogły dłużej funkcjonować w środowisku rodziny biologicznej. Rodziny zastępcze zamieszkują na terenie gminy Tuczo oraz sąsiednich gmin. W 2024 r. w rodzinach zastępczych przebywało 11 dzieci. W ramach pieczy instytucjonalnej nie odnotowano żadnego dziecka. Łączna liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej w analizowanych latach była najwyższa w roku 2022 (14 dzieci).

Tabela 6 Liczba dzieci w pieczy zastępczej Tuczo w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba dzieci przebywających w pieczy zastępczej	5	10	13	11	11
Liczba dzieci w pieczy zastępczej - piecza instytucjonalna	2	2	1	0	0
Łączna liczba dzieci w pieczy zastępczej	7	12	14	11	11

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

Problemy współczesnych rodzin w prawidłowym wypełnianiu ról rodzicielskich często związane są z innymi problemami i występującymi patologiami społecznymi. Wiele współczesnych rodzin boryka się z problemem alkoholizmu oraz występowania zjawiska przemocy domowej. Rodziny takie potrzebują pomocy i wsparcia głównie w zakresie psychologicznym, gdyż są to zjawiska patologiczne, do których bardzo często członkowie rodzin się nie przyznają. Zjawiska alkoholizmu uchodzi wciąż za problem „wstydlivy”, który trudno zdiagnozować.

Występowanie **zjawiska przemocy domowej** jest również problemem społecznym, które trudno zdiagnozować. Bardzo często osoby doświadczające przemocy nie szukają pomocy, gdyż wstydzą się przyznać, że różne rodzaje przemocy ich dotyczą. Współcześnie definiuje się różne rodzaje przemocy (fizyczna, psychiczna, ekonomiczna, seksualna, cyberprzemoc) i coraz częściej doświadcza się także innych przemocy niż fizycznej. Nagminnie słyszy się o stosowaniu przemocy psychicznej czy cyberprzemocy, a w stosunku do kobiet często dochodzi również do stosowania przemocy ekonomicznej czy seksualnej. W dalszym ciągu przemoc domowa jest zjawiskiem patologicznym, którego doświadcza coraz większa liczba rodzin i osób. Skala zjawiska jest dużo większa niż pokazują to dane statystyczne.

Na terenie gminy Tuczo działa **Zespół Interdyscyplinarny (ZI)**. To grupa osób reprezentująca instytucje i organizacje, których celem jest podejmowanie działań na rzecz przeciwdziałania przemocy domowej. W skład ZI wchodzi przedstawiciele jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, Policji, oświaty, ochrony zdrowia, organizacji pozarządowych oraz przedstawiciele sądu. Zespół Interdyscyplinarny integruje i koordynuje działania instytucji oraz specjalistów działających w zakresie przeciwdziałania przemocy domowej, w szczególności przez:

- diagnozowanie problemu przemocy domowej oraz sformułowanie działań pomocowych.
- podejmowanie działań pomocowych oraz interwencyjnych w środowisku zagrożonym przemocą domową.
- inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc.
- upowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy w środowisku lokalnym.

Według danych z MGOPS w Tuczo na terenie gminy z powodu występowania przemocy domowej w 26 rodzinach prowadzona była procedura „Niebieskie Karty”. Wsparciem objęto 74 osoby w rodzinie, w tym 20 dzieci. W latach 2020-2024 zauważalny jest wzrost liczby rodzin borykających się z problemem przemocowym, a tym samym wzrasta liczba procedur „Niebieskie Karty”.

Tabela 7 Zjawisko przemocy domowej w gminie Tuczo w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin	22	25	17	24	26
Liczba osób	38	57	29	51	74
Liczba dzieci	17	29	9	7	20
Liczba rodzin objętych pomocą z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie (rodziny, w których prowadzona była procedura „Niebieskie Karty”)	22	25	17	24	26

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

Działalność na rzecz rodziny realizowana jest także w ramach **Gminnej Komisji**

Rozwiązywania Problemów Alkoholowych (GKRPA). Do podstawowych zadań GKRPA

należą:

1. Podejmowanie działań mających na celu zwiększanie dostępności pomocy terapeutycznej i rehabilitacyjnej dla osób uzależnionych współuzależnionych, w tym: dokonywanie analizy potrzeb w tym zakresie.
2. Udzielanie osobom uzależnionym i członkom ich rodzin pomocy psychospołecznej i prawnej, a w szczególności ochrony przed przemocą w rodzinie, np. poprzez:
 - przyjmowanie wniosków o zastosowanie leczenia lub objęcie terapią,
 - motywowanie i zobowiązywanie do podjęcia leczenia odwykowego,
 - kierowanie do biegłych w przedmiocie orzekania o uzależnieniu,

- kierowanie spraw do sądu o wydanie orzeczenia o zastosowaniu wobec osób uzależnionych obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie leczenia odwykowego,
 - podejmowanie działań zmierzających zapobieganiu przemocy w rodzinie,
 - kierowanie osób uzależnionych i uwięzionych w przemoc domową do specjalistów i instytucji świadczących usługi specjalistyczne,
 - inicjowanie działań zmierzających do animacji i aktywizacji środowiska lokalnego w niesieniu pomocy osobom z problemem alkoholowym i problemem przemocy,
 - inicjowanie i organizacja szkoleń, debat i konferencji w zakresie rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie,
 - organizowanie pomocy dzieciom ze środowisk zagrożonych marginalizacją, ze szczególnym uwzględnieniem problemów alkoholowych.
3. Prowadzenie profilaktycznej działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie rozwiązywania problemów alkoholowych i przeciwdziałania przemocy, poprzez m.in.:
- inicjowanie działań na rzecz rozwiązywania problemów uzależnień, zwłaszcza wśród dzieci i młodzieży,
 - inicjowanie i prowadzenie kampanii informacyjnych skierowanych do społeczności lokalnej,
 - podejmowanie działań o charakterze edukacyjnym ze szczególnym naciskiem na promocję zdrowego stylu życia, kierowanych do dzieci i młodzieży,
 - wspieranie realizacji pozalekcyjnych programów sportowych, opiekuńczo-wychowawczych i socjoterapeutycznych.
4. Podejmowanie działań na rzecz ograniczenia dostępności alkoholu:
- prowadzenie działań edukacyjnych skierowanych do sprzedawców napojów alkoholowych,
 - podejmowanie działań wobec firm prowadzących reklamę napojów alkoholowych w sposób niezgodny z przepisami,
 - podejmowanie działań informacyjnych i profilaktycznych skierowanych do kierowców pojazdów mechanicznych,
 - prowadzenie kontroli punktów sprzedaży napojów alkoholowych pod kątem zasad i warunków korzystania z zezwoleń na sprzedaż alkoholu.

5. Współpraca z instytucjami, organizacjami pozarządowymi i osobami fizycznymi w rozwiązywaniu problemów uzależnień i przemocy w rodzinie, poprzez: organizację i współorganizację szkoleń, debat, konferencji i imprez profilaktycznych, prowadzenie działań o charakterze interdyscyplinarnym w zakresie przeciwdziałania i usuwania skutków problemów uzależnień i przemocy.

W 2024 r. przeprowadzono 17 rozmów z osobami uzależnionymi oraz złożono 25 wniosków o leczenie odwykowe. W analizowanych latach wzrosła liczba wniosków o leczenie odwykowe, a zmniejszaniu uległa liczba rozmów z osobami uzależnionymi.

Tabela 8 Działalność GKRPA na terenie gminy Tuczo w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rozmów z osoba uzależnioną	24	24	15	24	17
Liczba rozmów z członkami rodzin	3	7	8	1	0
Wnioski o leczenie odwykowe	11	22	19	36	25
Wnioski do sądu o leczenie odwykowe	0	0	0	0	0
Liczba uruchomienia procedur NK	0	0	0	0	0
Kontrole punktów sprzedaży alkoholu	0	0	0	0	0
Szkolenia dla członków GKRPA	2	0	2	1	1

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tucznie

Realizacja form wsparcia w ramach profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych oraz przeciwdziałania uzależnieniom ma miejsce także w ramach usług **Punktu**

Informacyjno-Konsultacyjnego. Punkt Informacyjno-Konsultacyjny ma stanowić pomost pomiędzy osobami uzależnionymi i ich rodzinami, a specjalistyczną pomocą, z której mogliby skorzystać. Zadaniem Punktu jest przede wszystkim szybka porada, informacja w zakresie możliwości leczenia, a także informacja o problemie samego uzależnienia czy przemocy. Z usług specjalisty psychoterapii uzależnień korzystają osoby uzależnione i członkowie ich rodzin.

Do zadań Punktu Konsultacyjnego należy w szczególności:

1. Prowadzenie działalności informacyjnej i edukacyjnej w zakresie profilaktyki i rozwiązywania problemów uzależnień i przemocy w rodzinie.

2. Udzielanie osobom i rodzinom konsultacji oraz porad terapeutycznych, socjalnych i profilaktycznych w sprawach uzależnień i przemocy.
3. Motywowanie osób współuzależnionych do ewentualnego podjęcia psychoterapii w zakładach leczenia odwykowego.
4. Wspomaganie osób pijących ryzykownie i szkodliwie w podjęciu decyzji w sprawie zmiany szkodliwego wzoru picia.
5. Motywowanie osób uzależnionych od alkoholu do podjęcia leczenia odwykowego oraz psychoterapii w zakładach leczenia odwykowego.
6. Udzielanie wsparcia osobom po zakończonej psychoterapii poprzez rozmowy podtrzymujące lub udział w grupach wsparcia.
7. Inicjowanie interwencji w przypadku rozpoznania zjawiska przemocy w rodzinie poprzez udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy i powstrzymania przemocy.
8. Gromadzenie aktualnych informacji o miejscach pomocy oraz kompetencjach służb i instytucji z terenu gminy, zajmujących się systemową pomocą dla rodziny.
9. Współdziałanie z innymi podmiotami zajmującymi się rozwiązywaniem problemów uzależnień oraz przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie.

W 2024 r. z dostępności Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Tuczo skorzystało łącznie 292 osoby z problemem alkoholowym i członkowie ich rodzin. Udzielono łącznie 13 konsultacji dla osób współuzależnionych oraz 8 porad dla osób doświadczających przemocy domowej. Liczba osób korzystających z Punktu znacznie wzrosła w analizowanych latach, co świadczy o potrzebie korzystania z tego typu wsparcia.

Tabela 9 Działalność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Tuczo w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Osoby z problemem alkoholowym i członkowie ich rodzin	65	64	112	165	292
Konsultacje dla osób współuzależnionych	4	3	3	10	13
Liczba porad osobom doświadczającym przemocy domowej	2	2	3	10	8

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

W ramach wspierania rodzin i dzieci dotkniętych kryzysem w Tuczo organizowane jest wsparcie dla dzieci w postaci działalności **placówki wsparcia dziennego** mieszcząca się przy

ul. Pocztowej 3 w Tuczo. Placówka jest prowadzona w formie pracy podwórkowej. Jest to miejsce, w którym dzieci mają możliwość spędzenia czasu w pogodnej i pełnej radości atmosferze. Z danych wynika, że w 2024 r. z placówki skorzystało 10 dzieci. Ich liczb uległa zmniejszeniu w porównaniu z rokiem 2020.

Tabela 10 Liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem w formie Placówki Wsparcia Dziennego w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba dzieci korzystających ze wsparcia	15	12	15	10	10
Liczba form wsparcia – np. festyn, świetlica, wypoczynek itp.	1	1	2	2	2

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

Dodatkowo w ramach polityki wspierania rodzin na terenie gminy Tuczo realizowane są również inne usługi i wsparcie, które są kierowane do mieszkańców gminy. W poniższej tabeli uwzględniono dane dotyczące różnych zadań realizowanych na rzecz wspierania rodzin z terenu gminy Tuczo.

Tabela 11 Inne zadania wspierające rodziny z terenu gminy Tuczo w latach 2020-2024

Wyszczególnienie	2020	2021	2022	2023	2024
Liczba rodzin korzystających z jednorazowego świadczenia „Za życiem”	0	0	2	0	0
Liczba rodzin korzystających z dodatków mieszkaniowych	17	13	15	16	0
Liczba rodzin korzystających z dodatków energetycznych	9	8	-	-	-
Liczba rodzin korzystających ze stypendium szkolnego	13	25	11	26	10
Liczba rodzin korzystających z funduszu alimentacyjnego	25	22	19	22	13
Liczba osób, którym wydano Kartę Dużej Rodziny	63	6	152	84	74
Liczba rodzin korzystających z poradnictwa specjalistycznego	0	0	0	0	2
Liczba rodzin korzystających z interwencji kryzysowej	0	0	0	0	0

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych z MGOPS w Tuczo

Zgodnie z ustawą z dnia 4 listopada 2016 r. o wsparciu kobiet w ciąży i rodzin „Za życiem” MGOPS w Tuczo realizował zadania polegające na wspieraniu matek i rodzin, które doświadczyły narodzin dziecka chorego, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu. W tym zakresie rodziny

otrzymują wsparcie w postaci zapewnienia dostępu do informacji w zakresie rozwiązań wspierających rodziny oraz kobiety w ciąży, zapewnienie kobietom w ciąży dostępu do diagnostyki prenatalnej, a także zapewnienie jednorazowego świadczenia z tytułu urodzenia dziecka, u którego zdiagnozowano ciężkie i nieodwracalne upośledzenie albo nieuleczalną chorobę zagrażającą jego życiu, które powstały w prenatalnym okresie rozwoju dziecka lub w czasie porodu. W 2024 r. z jednorazowego świadczenia „Za życiem” nie skorzystała żadna osoba/rodzina.

Zadania w zakresie wspierania rodziny i jej członków realizowane są również przy współpracy z innymi podmiotami i organizacjami z terenu gminy i powiatu. MGOPS w Tuczo współpracuje z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie w Wałczu, Policją, kuratorami sądowymi, placówkami oświatowymi, instytucjami kulturowymi oraz organizacjami społecznymi.

V.5. Lokalne deficyty i potrzeby mieszkańców gminy Tuczo na podstawie przeprowadzonych badań społecznych

Metodologia i respondenci badań

Badania społeczne zostały przeprowadzone w październiku 2025 r. wśród mieszkańców gminy Tuczo. Badania przeprowadzono za pomocą ankiety, która udostępniona została na stronie Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Tuczo. Przedmiotem badań była diagnoza lokalnych deficytów oraz potrzeb społecznych w opinii mieszkańców gminy, jak również ocena funkcjonowania rodzin w środowisku lokalnym. Badania podzielono na części, które zostały scharakteryzowane poniżej.

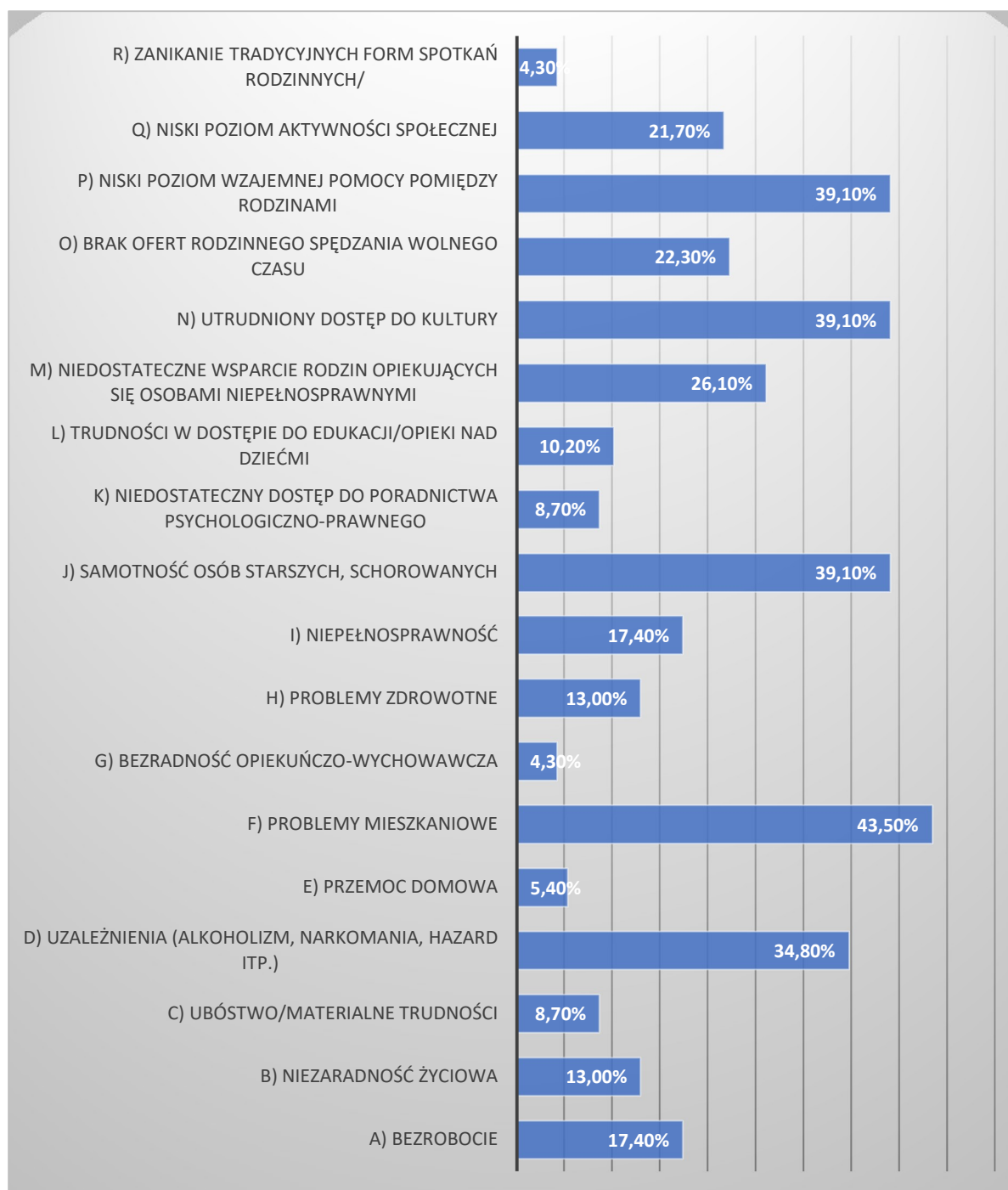
W badaniach wzięło udział 120 mieszkańców, wśród których najliczniejszą grupę stanowiły kobiety (78,3%). Największy odsetek badanych był w wieku 26-35 lat (35%), następnie w wieku 36-50 lat (31%). Ponad połowa osób biorących udział w badaniu posiadała rodziny 2-3 osobowe (52%), następnie 4-5 osobowe (44%), a pozostali wywodzili się z rodzin wieloosobowych (powyżej 6 osób w rodzinie). Zdecydowana większość respondentów oceniła własne relacje rodzinne jako „bardzo dobre” (65,2%), następnie jako „raczej dobre” (26%).

Część I Diagnoza sytuacji rodziny i najbliższego otoczenia

Poniższy wykres prezentuje procentowy udział odpowiedzi respondentów, którzy wskazali na występowanie określonych zjawisk społecznych w środowisku lokalnym. Wyniki ukazują zróżnicowaną skalę problemów, przy czym część z nich ma charakter strukturalny (np. bezrobocie, ubóstwo), a część – społeczno-wychowawczy (np. przemoc, brak ofert spędzania czasu z rodziną). Wśród najczęstszych wskazywanych problemów i trudności w najbliższym otoczeniu respondenci wskazali: problemy mieszkaniowe (43,5%), samotność osób starszych i schorowanych (39,1%), niski poziom wzajemnej pomocy między rodzinami (39,1%) oraz utrudniony dostęp do kultury (39,1%). Dostrzegalnym istotnym problemem są również uzależnienia (34,8%). Problemem o umiarkowanej skali w opinii respondentów należą: niski poziom aktywności społecznej, brak ofert rodzinnego spędzania czasu wolnego oraz niedostateczne wsparcie rodzin opiekujących się osobami z niepełnosprawnością.

Z kolei wśród problemów społecznych występujących na terenie gminy Tuczno respondenci wskazali przede wszystkim: uzależnienia (78,3%), problemy mieszkaniowe (60,9%) oraz samotność osób starszych i schorowanych (47,8%). Dość wysoko oceniono przemoc domową oraz niezaradność życiową mieszkańców gminy, jako istotny problem społeczny.

Wykres 12 Najważniejsze trudności w najbliższym otoczeniu respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wykres 13 Najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie gminy w opinii respondentów

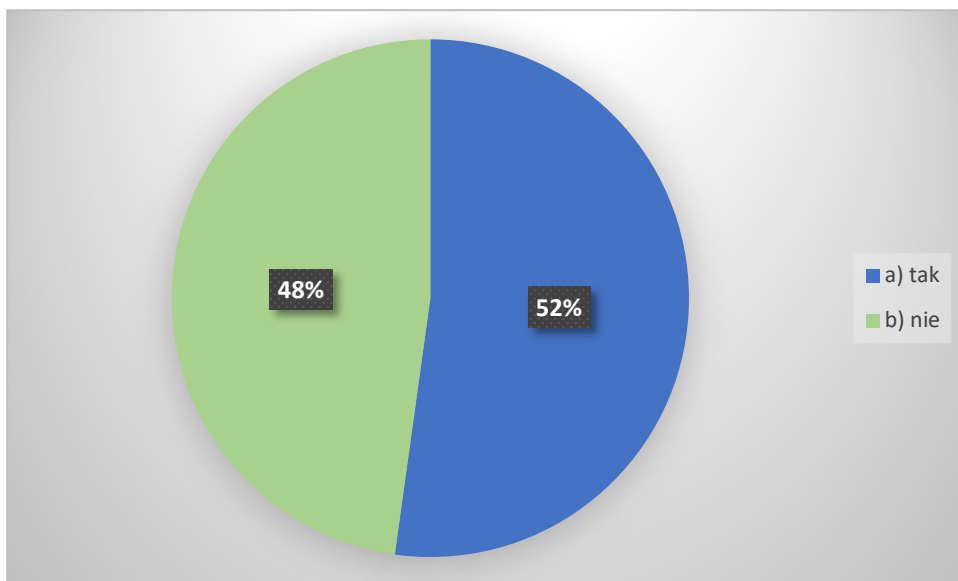

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Część II Kryzysy rodzinne

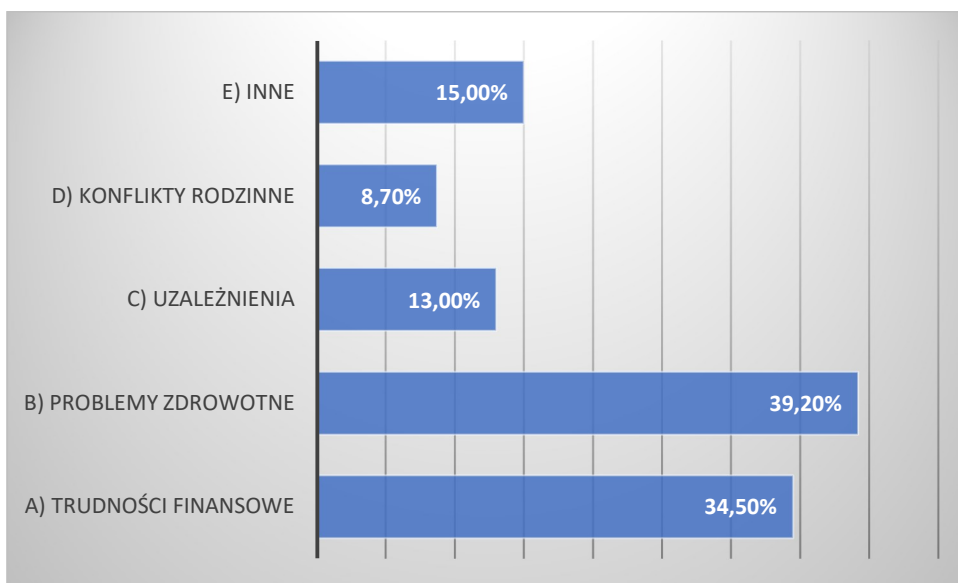
W tej części poproszono respondentów o scharakteryzowanie kryzysów rodzinnych występujących w ich rodzinach. 52% badanych wskazała, że w ostatnim okresie ich rodziny przeżywały trudności, które najczęściej związane były z problemami zdrowotnymi (39,2%) oraz problemami finansowymi (34,5%). Przyczyny kryzysów rodzinnych wskazane przez respondentów były różne, choć w większości dotyczyły uzależnień członka rodziny (82,6%), a także konfliktów małżeńskich i niewysokich środków finansowych/zarobków (56,5%).

Wykres 14 Ocena występowania kryzysów rodzinnych w ostatnim czasie

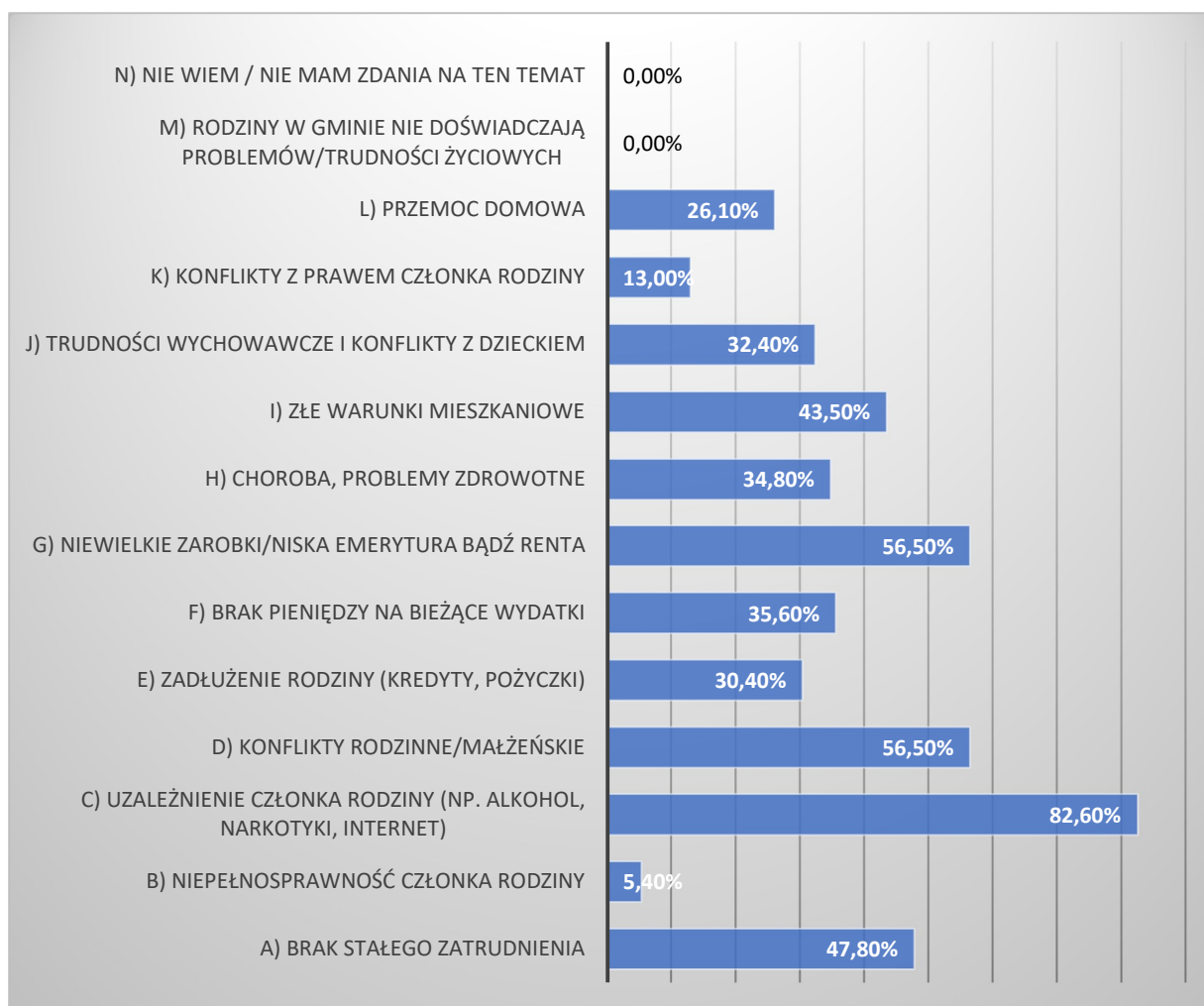
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wykres 15 Przyczyny występowania kryzysów w rodzinie w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wykres 16 Rodzaje kryzysów występujących najczęściej w rodzinach respondentów

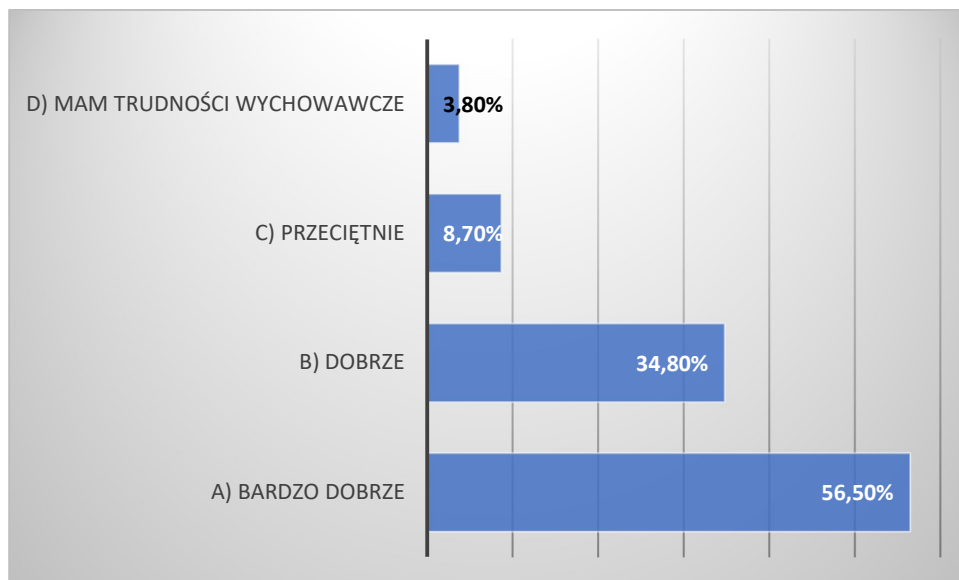
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Część III Wychowanie i umiejętności opiekuńcze

Ocena umiejętności wychowawczych przez mieszkańców biorących udział w badaniu została oceniona „bardzo dobrze” przez 56,5% osób. Niespełna 35% respondentów oceniła swoje umiejętności wychowawcze jako „dobre”. Współczesne problemy opiekuńczo-wychowawcze uchodzą za jedno z poważniejszych problemów rodzinnych. Tempo życia, zagrożenia współczesnego świata (internet, używki itp.), rozpad więzi rodzinnych, brak autorytetów, zaniedbania wychowawcze należą do trudności, z jakimi boryka się wiele współczesnych rodzin wychowujących dzieci. Respondenci biorący udział w badaniu stwierdzili, że są zainteresowani różnymi formami wsparcia w zakresie zdobywania wiedzy wychowawczej. Wśród tematyki obszarów wsparcia uznano za najbardziej pożądane warsztaty z organizacji czasu wolnego dla rodzin (52,2%) oraz radzenia sobie ze stresem (47,8%). 21,7% badanych uznała, że chętnie zaczerpnęłyby informacji z zakresu rozwiązywania konfliktów w rodzinie,

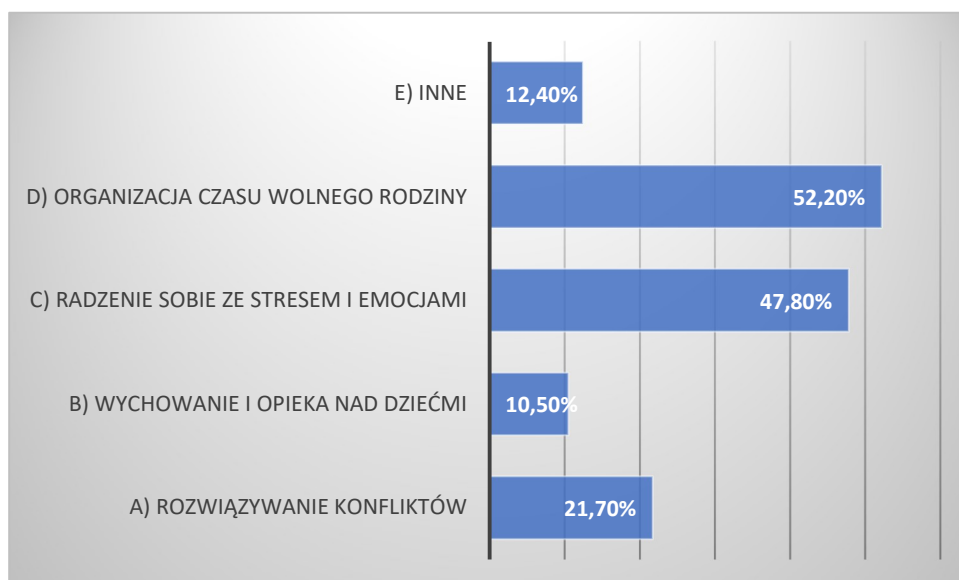
a ponad 10% interesuje się także problematyką dobrego wychowywania i sprawowania opieki nad dziećmi. Część respondentów wskazała również potrzebę organizacji warsztatów dla rodziców z problemem niepełnosprawności lub trudnościami wychowawczymi dzieci z zaburzeniami intelektualnymi (12,4%).

Wykres 17 Ocena umiejętności wychowawczych

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

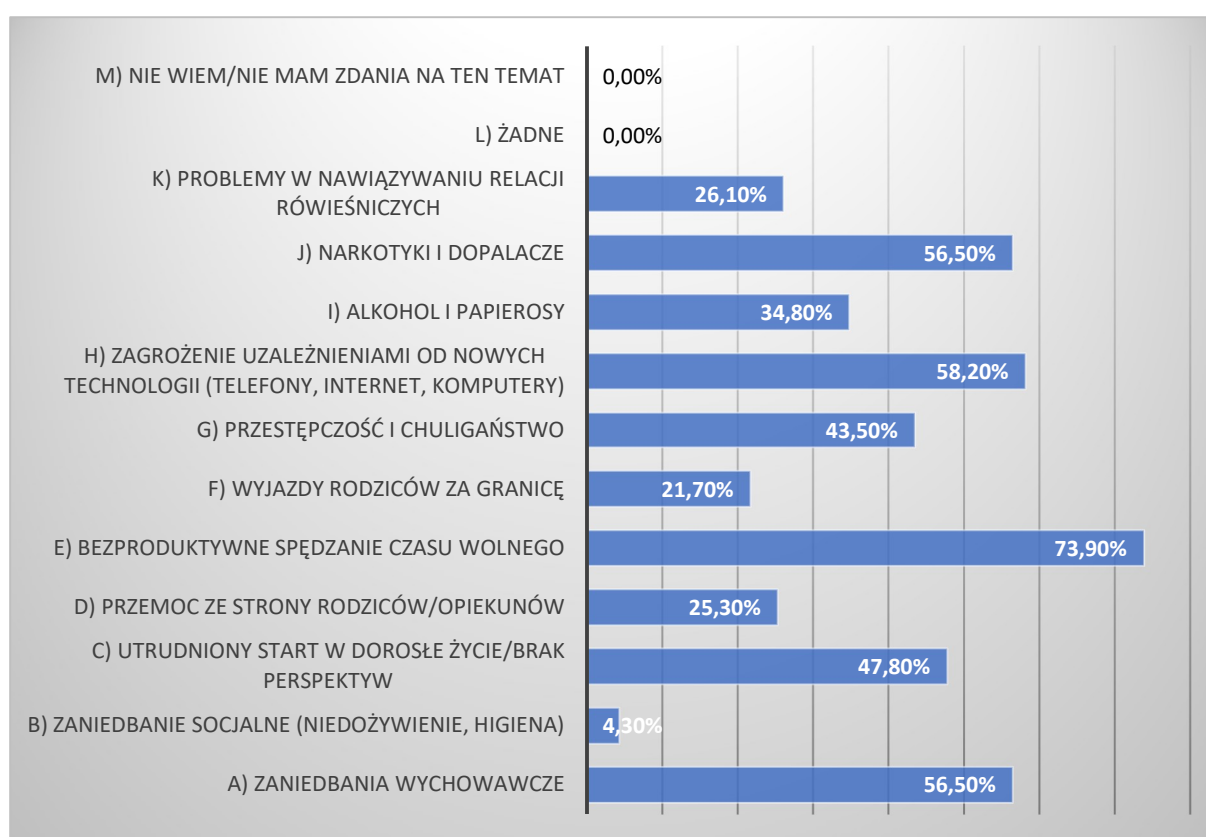
Wykres 18 Potencjalny obszar wsparcia

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci ocenili w badaniu, że największymi trudnościami odnoszącymi się do dzieci i młodzieży z terenu gminy Tuczo należą kolejno: bezproduktywne spędzanie czasu wolnego (73,9%), zagrożenia uzależnieniami od nowych technologii (58,2%), narkotyki i dopalacze (56,5%) oraz zaniedbania wychowawcze (56,5%). W opinii badanych zjawiska takie jak utrudniony start w dorosłe życie oraz przestępczość i chuligaństwo również należą do negatywnych zjawisk dotyczących dzieci i młodzieży z terenu gminy. Najmniejszym negatywnym zjawiskiem dostrzeganym w gminie w odniesieniu do dzieci i młodzieży należy zjawisko zaniedbania socjalnego (niedożywianie, brak higieny osobistej – 4,3%).

Wykres 19 Negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzegane przez respondentów

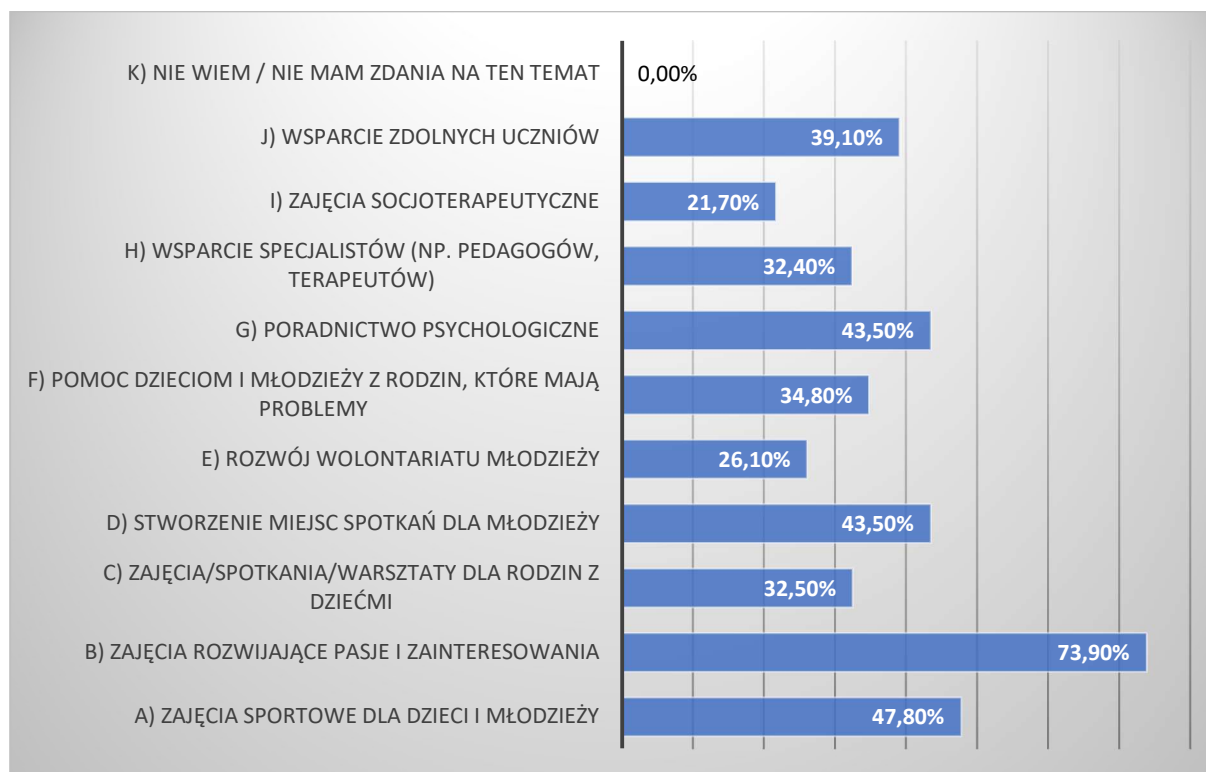

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Aby w większym zakresie aktywizować dzieci i młodzież do aktywności społecznej i tym samym przeciwdziałać negatywnym zjawiskom i zagrożeniom dla współczesnej młodzieży widoczna jest potrzeba organizacji różnorodnych zajęć rozwijających zainteresowania i pasje współczesnych młodych ludzi. Tak uważa 73,9% badanych. Respondenci wskazali także potrzebę organizacji zajęć sportowych (47,8%), tworzenia miejsc spotkań dla dzieci i młodzieży (43,5%) oraz wsparcie psychologiczne (43,5%). Ważnym aspektem przyszłościowych działań są również: świadczenie pomocy dla rodzin borykających się

z problemem wychowawczym, wsparcie specjalistyczne oraz organizacja zajęć, warsztatów dla rodzin z dziećmi (jako również forma profilaktycznych działań).

Wykres 20 Kierunki działań wspierania dzieci i młodzieży z terenu gminy w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

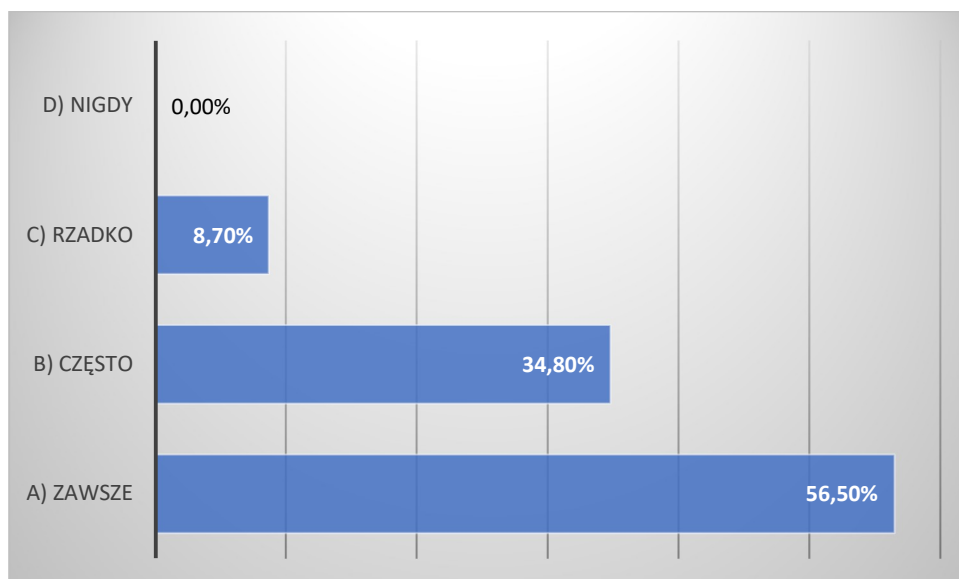
Część IV Funkcjonowanie i planowanie rodziny

Funkcjonowanie i planowanie w rodzinach z terenu gminy oparto na badaniu planowania wspólnych wydatków, uczestnictwa w spotkaniach dotyczących funkcjonowania rodziny oraz potrzeb działań, aby usprawnić funkcjonowanie rodzin na terenie gminy. 56,5% badanych zawsze planuje wspólne wydatki w rodzinie. Prawie 35% robi to dość często, a tylko niecałe 9% robi to rzadko. Ważniejsze wydatki w rodzinach opierają się zazwyczaj na wspólnych analizach i wspólnym podejmowaniu decyzji. Ponad połowa badanych wyraziła chęć uczestnictwa w spotkaniach dotyczących funkcjonowania rodziny, co wskazuje na silną potrzebę organizacji takich wydarzeń w celu wspierania rodzin z terenu gminy.

Wśród działań, które należałoby podjąć w celu poprawy funkcjonowania rodzin na terenie gminy respondenci wskazali przede wszystkim działania profilaktyczne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i stosowania przemocy (65,2%) oraz zapewnienie poradnictwa specjalistycznego (52,2%). Ważnymi aspektami są także: organizacja zajęć

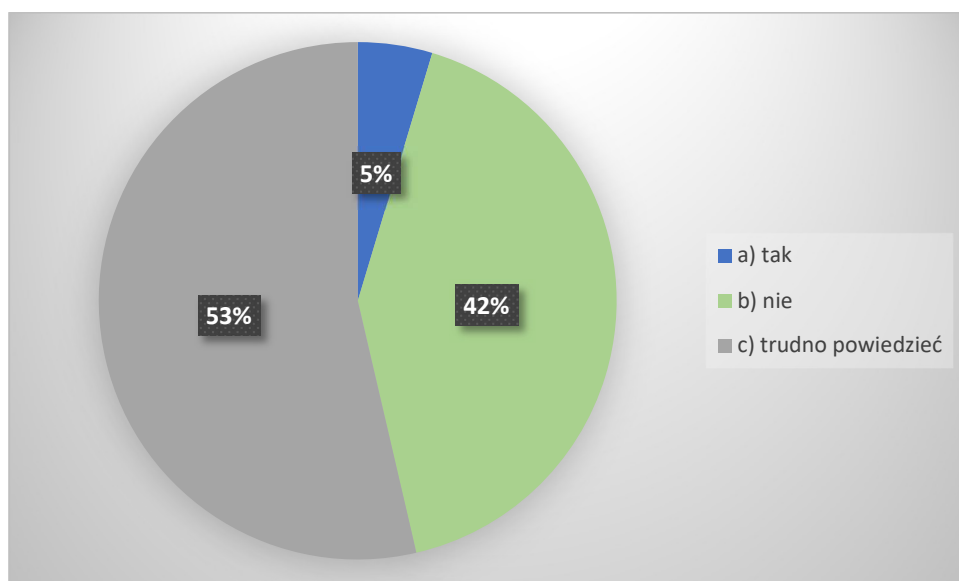
wspierających dzieci i młodzież, działania edukacyjne służące wzmocnieniu kompetencji rodzicielskich oraz zapewnienie wsparcia terapeutycznego.

Wykres 21 Wspólne planowanie wydatków w rodzinie

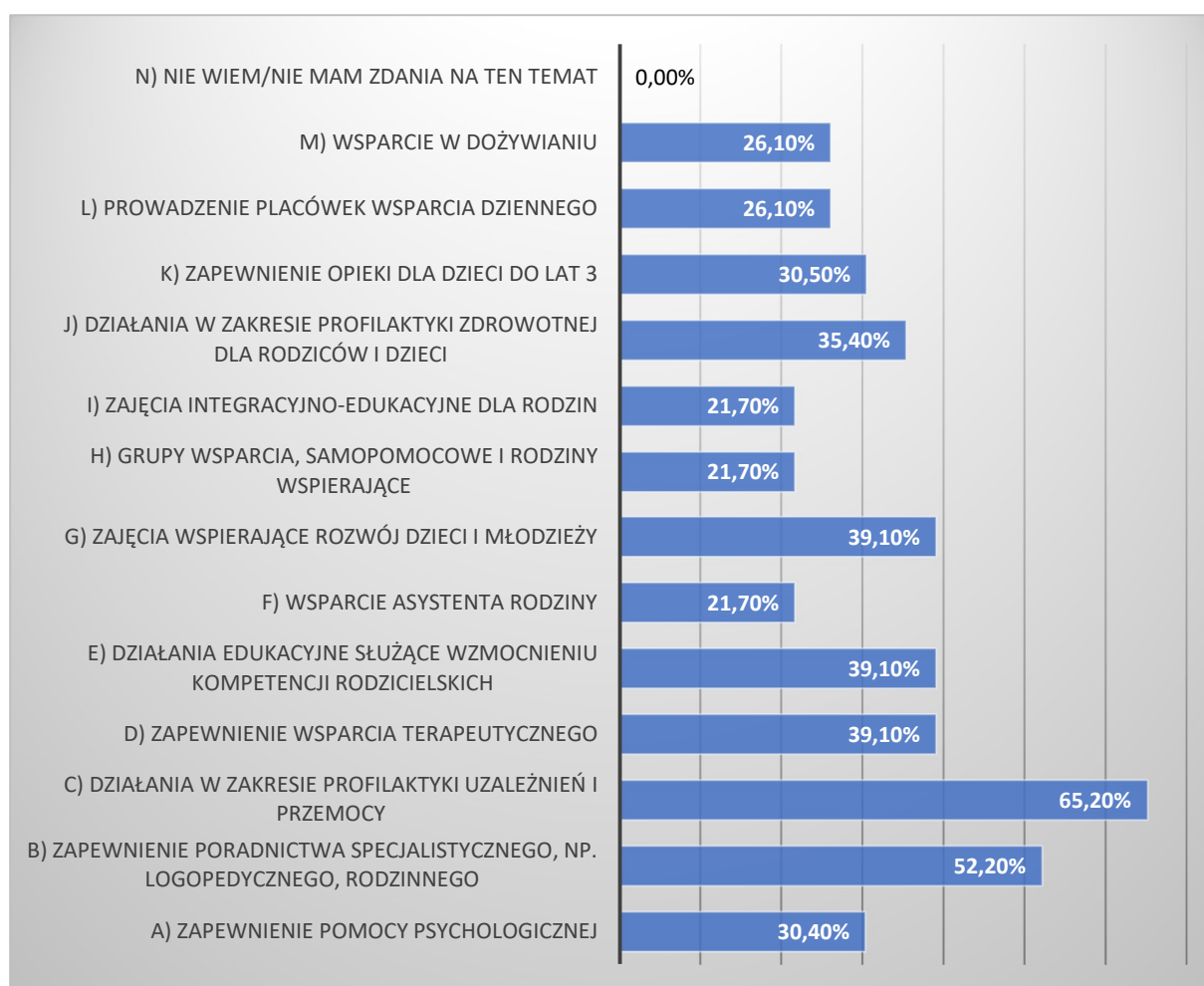
Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wykres 22 Chęć uczestnictwa w spotkaniach dotyczących funkcjonowania rodziny

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wykres 23 Kierunki działań w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi

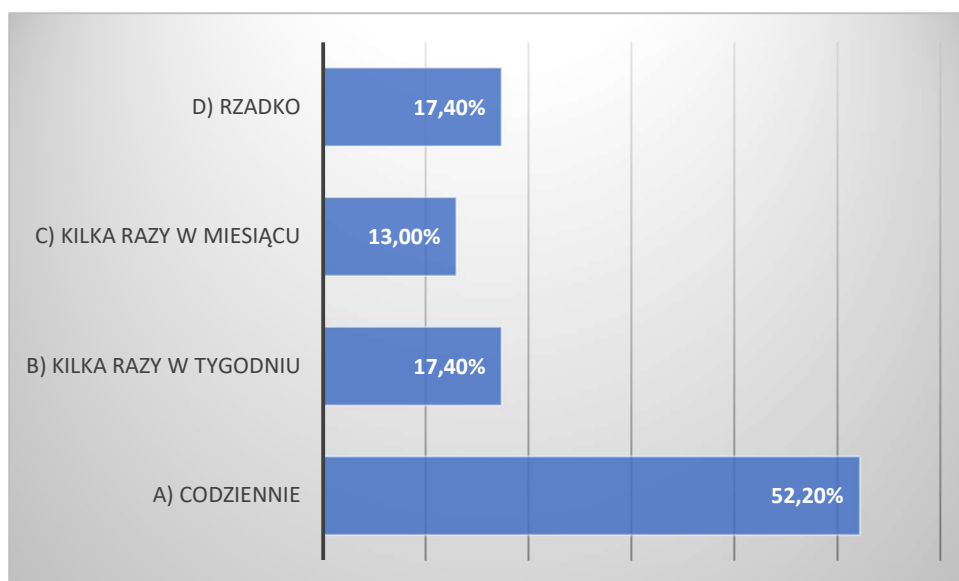

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Część V Integracja rodzin i społeczności

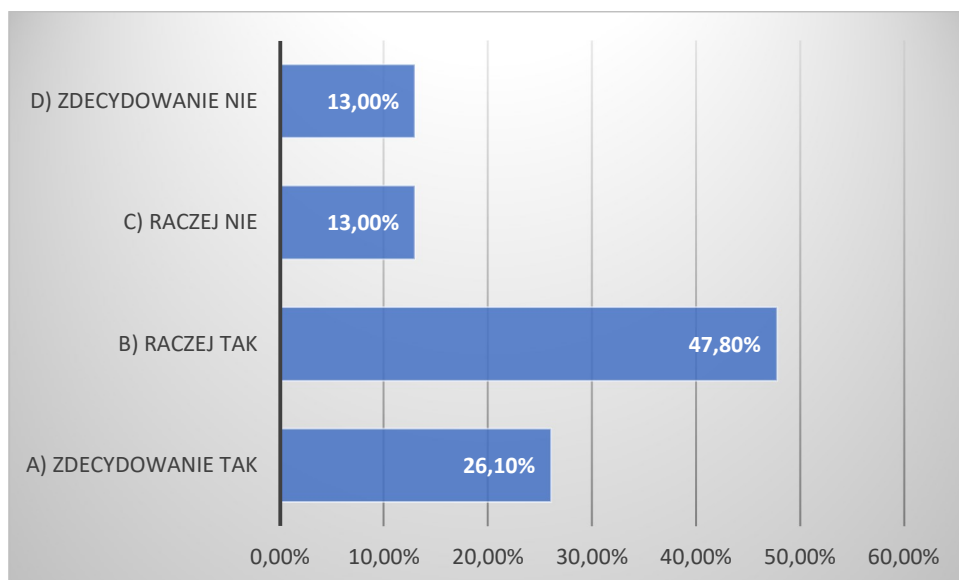
Ponad połowa respondentów (52,2%) podczas badania wskazała, że codziennie spędza czas z rodziną. Pozostali robią to stosunkowo rzadziej. Zdecydowana większość badanych czuje się częścią lokalnej społeczności (łącznie ponad 70% badanych), co świadczy o dość wysokim poczuciu wspólnoty i odpowiedzialności za kształtowanie życia społecznego w gminie.

Wykres 24 Czas wspólny z rodziną w opinii respondentów

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wykres 25 Poczucie, czy jest się częścią lokalnej społeczności

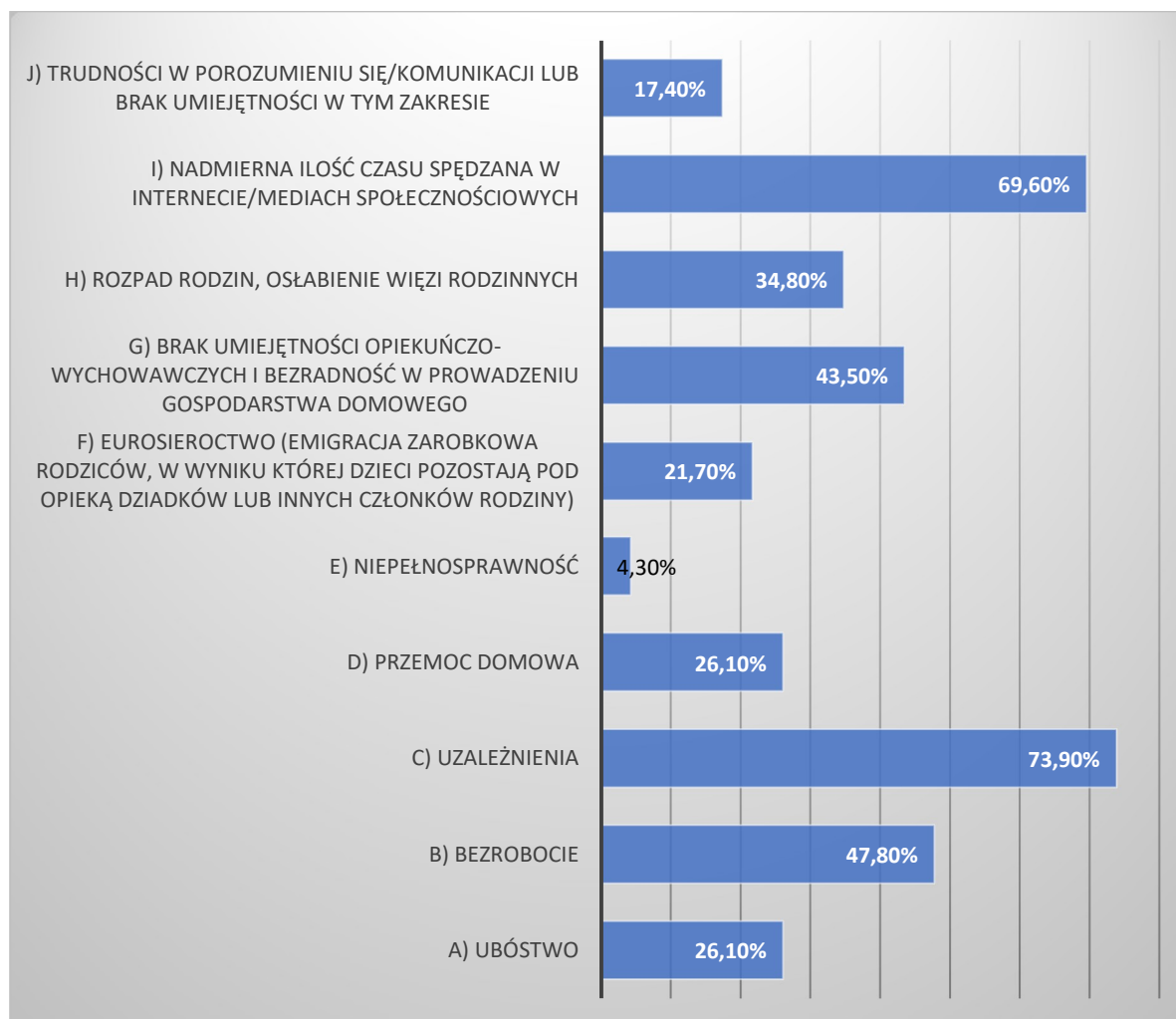

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Według respondentów głównymi problemami utrudniającymi prawidłowe funkcjonowanie rodzin z terenu gminy są uzależnienia (73,9%), nadmierna ilość czasu spędzanego w internecie/mediach społecznościowych (69,6%) oraz bezrobocie (47,8%). Są to zjawiska destrukcyjnie wpływające na prawidłowe funkcjonowanie rodzin. Zjawiska te często nie występują w izolacji, ale są ściśle powiązane. Respondenci wskazywali również dość często brak umiejętności opiekuńczo-wychowawczych jako problem funkcjonowania wielu rodzin

z terenu gminy, co często związane jest z brakiem czasu dla dzieci, a także bezrobociem, ubóstwem i innymi problemami i kryzysami rodzinnymi.

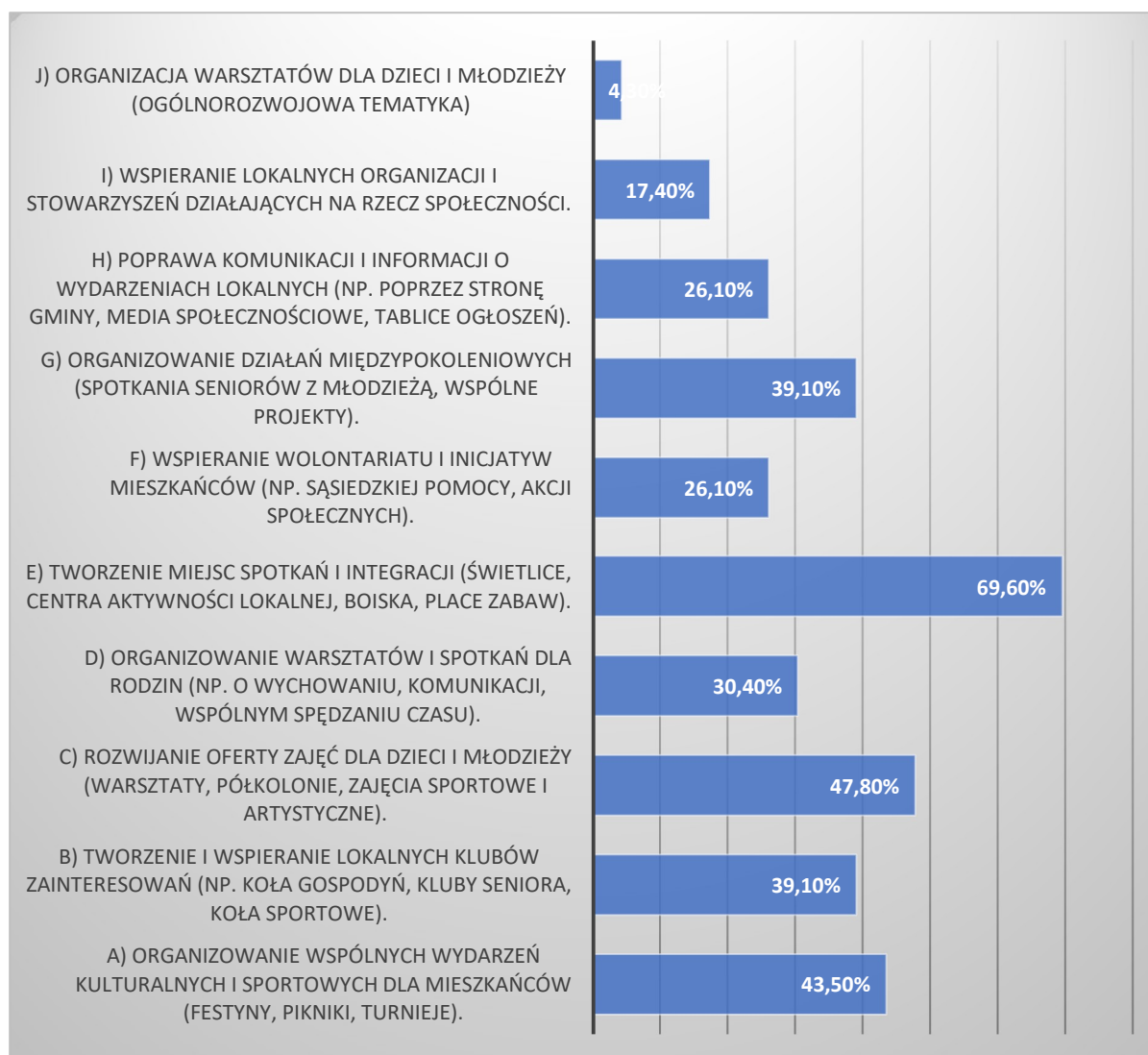
Wykres 26 Główne problemy i niekorzystne zjawiska w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Respondenci wskazali, że jednym z podstawowych kierunków działań w zakresie integracji społecznej rodzin powinno być tworzenie miejsc spotkań integracji na terenie gminy (w postaci świetlic, centrów aktywności lokalnej, miejsc rekreacji itp.). Na takie działanie potrzebę wskazało 69,6% badanych. Innymi ważnymi i priorytetowymi działaniami powinno być: rozwijanie oferty zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży, organizacja wspólnych wydarzeń kulturowych i sportowych dla mieszkańców, organizacja działań międzypokoleniowych oraz tworzenie i wspieranie lokalnych klubów zainteresowań.

Wykres 27 Kierunki działań w zakresie integracji społecznej rodzin

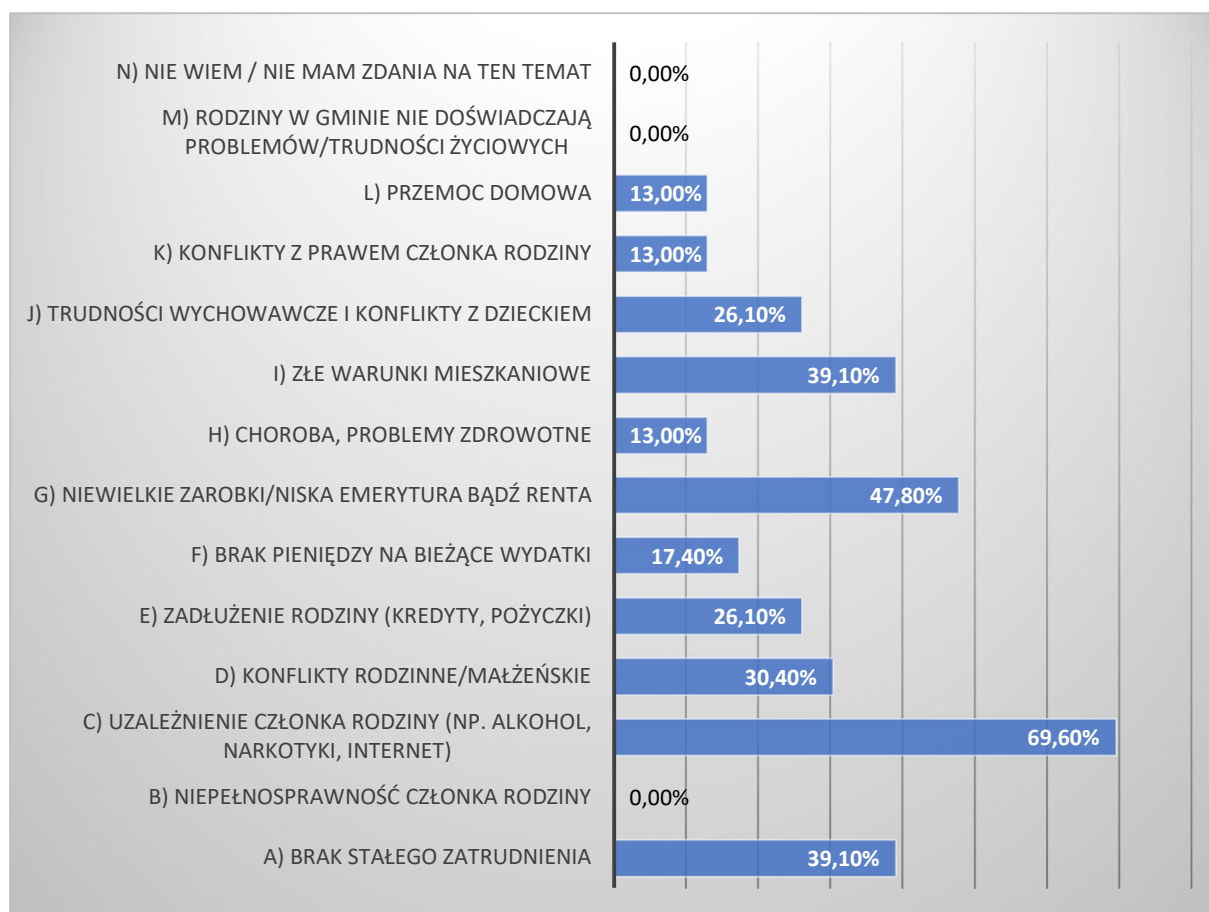

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Część VI Przeciwdziałanie marginalizacji

Marginalizacja i wykluczenie społeczne to zjawiska dotyczące osób lub grup, które z różnych przyczyn zostają odsunięte na margines życia społecznego, gospodarczego i kulturalnego. Marginalizacja to proces, w wyniku którego jednostka lub grupa traci wpływ na swoje otoczenie i możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społecznym. Może dotyczyć osób ubogich, bezrobotnych, niepełnosprawnych, seniorów, rodzin dysfunkcyjnych czy mniejszości narodowych. Według respondentów na terenie gminy Tuczo przyczyną marginalizacji społecznej są przede wszystkim uzależnienia (69,6%), a także problemy finansowe, niskie zarobki (47,8%) oraz brak stałego zatrudnienia i problemy mieszkaniowe (39,1%).

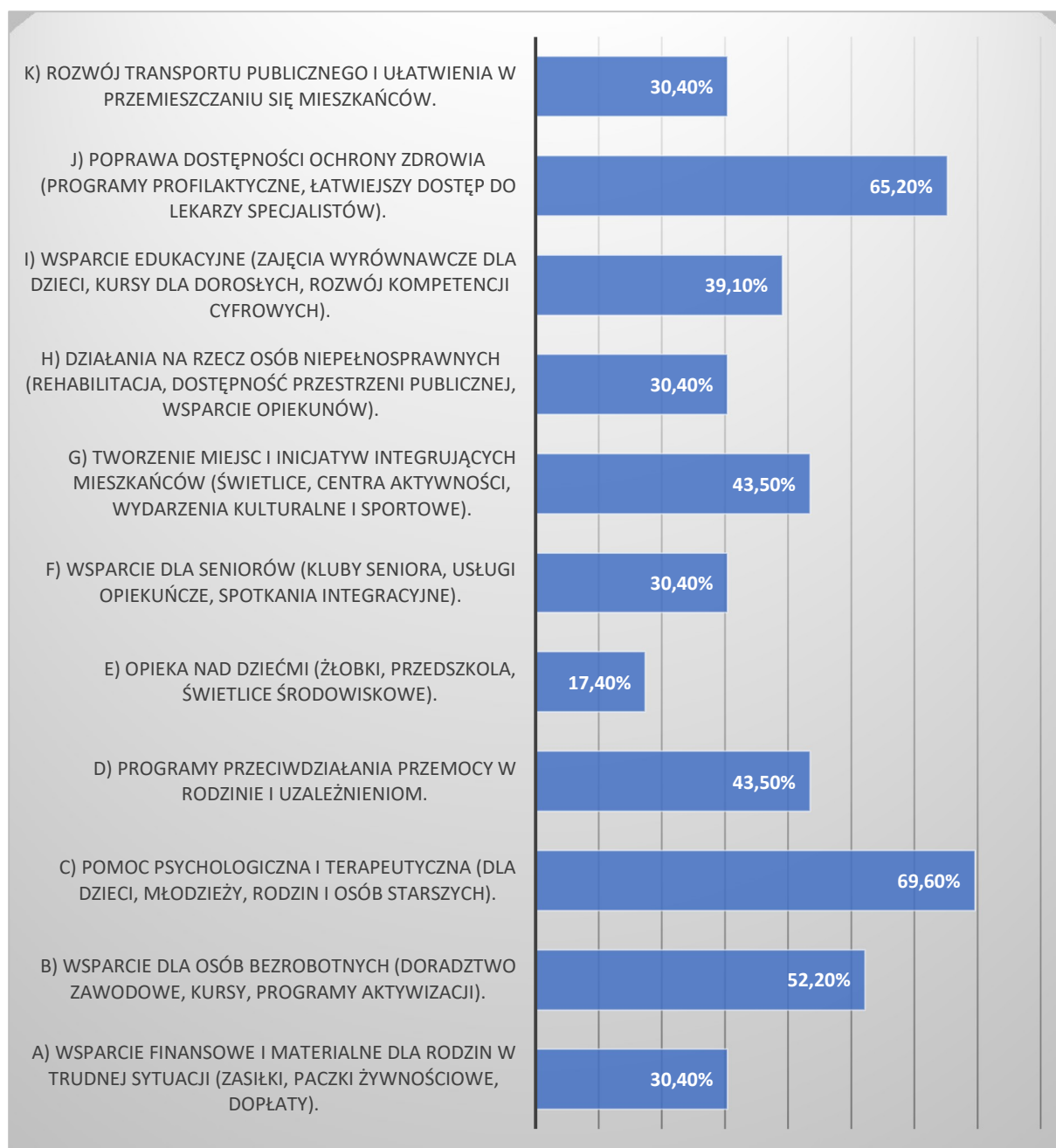
Wykres 28 Główne przyczyny marginalizacji mieszkańców na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

W celu przeciwdziałania marginalizacji społecznej należy podjąć odpowiednie działania, wśród których respondenci wskazali: pomoc psychologiczną i terapeutyczną dla mieszkańców gminy (69,6%), poprawę dostępności ochrony zdrowia (65,2%) oraz wsparcie dla osób bezrobotnych (52,2%). Ważnymi aspektami w opinii badanych są także: programy przeciwdziałania przemocy, tworzenie miejsc i inicjatyw integrujących mieszkańców oraz wsparcie edukacyjne dla dzieci, młodzieży i osób dorosłych.

Wykres 29 Kierunki działań na rzecz wspierania rodziny na terenie gminy

Źródło: opracowanie własne na podstawie przeprowadzonych badań

Wnioski z przeprowadzonych badań

1. Rodziny w gminie Tuczo stoją w obliczu problemów społecznych, tj. uzależnienia, przemoc domowa, brak wsparcia specjalistycznego i trudności wychowawcze.
2. Największą potrzebą mieszkańców jest dziś pomoc psychologiczna i terapeutyczna – zarówno dla dorosłych, jak i dla dzieci, a także tworzenie miejsc integracji i rozwijania zainteresowań dla dzieci i młodzieży.

3. Kobiety stanowią aktywną grupę społeczną, świadomą problemów rodzinnych i otwartą na udział w programach pomocowych.
4. Wzrost zapotrzebowania na działania integracyjne wskazuje na potrzebę budowania wspólnoty lokalnej oraz przeciwdziałania izolacji społecznej.
5. System wsparcia społecznego wymaga koordynacji, czyli współdziałania MGOPS, szkół, służby zdrowia, organizacji pozarządowych i samorządu.

Rekomendacje strategiczne

1. Utworzenie lokalnego centrum wsparcia rodziny (psycholog, pedagog, doradca zawodowy).
2. Rozszerzenie działań profilaktycznych i edukacyjnych dotyczących uzależnień i przemocy.
3. Rozwój programów aktywizacji zawodowej oraz warsztatów umiejętności rodzicielskich.
4. Wprowadzenie zajęć integracyjnych i programów międzypokoleniowych dla rodzin i seniorów.
5. Zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy terapeutycznej w miejscu zamieszkania (np. punkt konsultacyjny MGOPS).

VI. Analiza SWOT

W analizie strategicznej szczególne znaczenie odgrywa zintegrowana metoda typu SWOT (ang. Strengths, Weaknesses, Opportunities, Threats). Jest to narzędzie badawcze kompleksowo określające mocne i słabe strony oraz szanse i zagrożenia, niezbędne do zdiagnozowania obecnej sytuacji oraz prognozowanych skutków. Polega ona na zidentyfikowaniu czterech wymienionych grup czynników i określeniu ich wpływu pozytywnego, jak i negatywnego na sytuację gminy Tuczo. W omawianej analizie wyróżnia się etapy: identyfikację i analizę mocnych i słabych stron, a także identyfikację i analizę szans i zagrożeń.

Tabela 12 Analiza SWOT

MOCNE STRONY
- spadek liczby rodzin korzystających z pomocy społecznej, - spadek liczby przyznawanych świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, - spadek liczby rodzin i osób korzystających z pomocy na dożywianie, - spadek liczby udzielanych zasiłków stałych, celowych, okresowych i specjalnych, - spadek liczby świadczeń opiekuńczych ogółem, - dobra znajomość środowiska lokalnego przez pracowników socjalnych, - dobra współpraca z innymi organizacjami i instytucjami na rzecz rodziny i dzieci, - powołanie asystenta rodziny, jako osoby bezpośrednio wspierającej rodziny zagrożone, - działalność profilaktyczna i edukacyjna Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych, - działalność Zespołu Interdyscyplinarnego, - dostępność do bezpłatnego poradnictwa specjalistycznego w ramach Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego, - funkcjonowanie Placówki Wsparcia Dziennego; - realizacja różnorodnych programów profilaktycznych w środowisku szkolnym na rzecz dzieci i młodzieży (prelekcje, pogadanki, konkursy, festyny), - podejmowanie różnorodnych działań aktywizujących społeczeństwo oraz przeciwdziałających rozwojowi negatywnych zjawisk społecznych.
SŁABE STRONY
- spadek liczby mieszkańców w gminie, - wzrost liczby osób w wieku poprodukcyjnym, wzrost wskaźnika obciążenia demograficznego osobami starszymi, - ujemny przyrost naturalny, - ujemne saldo migracji, - wysoki poziom długotrwałego bezrobocia, - wzrost liczby osób korzystających z pomocy społecznej (niefinansowej), - wysoki wskaźnik liczby rodzin objętych pracą socjalną, - korzystanie z pomocy społecznej w wyniku długotrwałej choroby lub niepełnosprawności, - niska aktywność społeczna mieszkańców, - zanik pozytywnych wzorców zachowań w rodzinach dysfunkcyjnych, odrzucenie autorytetu szkoły/nauczyciela, - wzrost liczby osób dotkniętych przemocą domową,

- utrzymujący się wysoki wskaźnik rodzin i osób objętych wsparciem asystentów rodziny,
- występowanie na terenie gminy problemu uzależnień i przemocy domowej,
- niewystarczająca ilość „animatorów kultury” – osób propagujących zdrowy styl życia i efektywne wykorzystanie czasu wolnego przez dzieci i młodzież,
- ograniczenia finansowe, które uniemożliwiają realizację wielu działań profilaktycznych i zakładanych programów,
- pogłębiające się problemy i izolacja społeczna rodzin dysfunkcyjnych.

SZANSE

- wzmocnienie współpracy pomiędzy instytucjami wspierającymi rodziny z terenu gminy,
- wzrost pozyskiwanych funduszy na realizację projektów i programów ukierunkowanych na wspomaganie i rozwój rodzin,
- promowanie idei wolontariatu,
- wzmocnienie więzi rodzinnych, odbudowa autorytetu rodzica, budowanie systemu bezpieczeństwa rodzinnego,
- eliminacja negatywnych zjawisk społecznych na terenie gminy, w tym uzależnień i przemocy domowej,
- realizacja projektów z zakresu cyberbezpieczeństwa,
- integracja społeczna mieszkańców gminy, poprzez organizację i udział w różnorodnych formach kulturalnych, edukacyjnych, sportowych,
- aktywniejsza działalność organizacji społecznych na rzecz dzieci i młodzieży,
- budowa spójnego systemu na rzecz pomocy rodzinom dysfunkcyjnym,
- podjęcie działań w celu minimalizacji negatywnych zjawisk społecznych (działania profilaktyczne, kampanie społeczne, akcje profilaktyczne).

ZAGROŻENIA

- zanik więzi i tradycji rodzinnych,
- pogłębiające się kryzysy współczesnych rodzin (rozwoły, separacje),
- wzrost liczby rodzin borykających się z problemem alkoholizmu, przemocy domowej,
- wzrost patologicznych zachowań wśród dzieci i młodzieży, narastająca agresja i przemoc,
- pogłębiający się kryzys rodzin w wyniku bezrobocia, długotrwałej choroby czy niepełnosprawności,
- pogłębiające się problemy opiekuńczo-wychowawcze w rodzinach dysfunkcyjnych z terenu gminy.

Źródło: opracowanie własne

VII. Cele Programu

Realizacja Gminnego Programu Wsparcia Rodziny na lata 2024-2026 w Gminie Tuczno ma dążyć do osiągnięcia zakładanego **celu głównego**, jakim jest:

WSPIERANIE RODZIN W WYPEŁNIANIU I PRZYWRACANIU FUNKCJI OPIEKUŃCZO-WYCHOWAWCZYCH NA TERENIE GMINY TUCZNO

We współczesnym świecie obserwuje się szereg zjawisk, które negatywnie oddziałują na funkcjonowanie rodzin, prawidłowy rozwój dzieci oraz więzi łączące ich członków. Kryzys rodziny nie wynika już wyłącznie z problemów takich jak bezrobocie czy uzależnienia, lecz coraz częściej z szybkiego tempa życia, braku czasu na budowanie relacji z bliskimi oraz ograniczonej komunikacji między małżonkami i dziećmi. Coraz bardziej widoczny staje się także niedobór właściwych wzorców zachowań, niewłaściwe postawy wychowawcze oraz zanikanie dialogu w rodzinie.

Poważnym problemem jest również osłabienie autorytetu szkoły i nauczycieli, którzy powinni wspierać proces wychowania i rozwoju młodego pokolenia. Współczesna młodzież zmagą się ponadto z nowymi formami zagrożeń – takimi jak cyberprzemoc, presja rówieśnicza czy oczekiwania społeczne dotyczące wyglądu i statusu materialnego. Trudności te, połączone z brakiem odpowiedniego wsparcia, prowadzą często do zaburzeń emocjonalnych, obniżonego poczucia własnej wartości, depresji, a w skrajnych przypadkach – do prób samobójczych. W efekcie dzieci coraz częściej czują się osamotnione, pozbawione poczucia bezpieczeństwa, a dom rodzinny przestaje pełnić rolę bezpiecznej przystani, w której rodzice stanowią autorytet.

Zjawiska te składają się na szeroko omawiany dziś **kryzys rodziny**, będący rezultatem wielu długotrwałych i wzajemnie powiązanych negatywnych czynników.

W tym kontekście realizacja Gminnego Programu Wsparcia Rodziny na lata 2024–2026 w Gminie Tuczno stanowi ważną szansę na ograniczenie zdiagnozowanych problemów społecznych i wsparcie rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych. Osiągnięcie głównego celu Programu będzie możliwe poprzez realizację określonych **celów strategicznych** oraz **działań kierunkowych**, które mają na celu wzmocnienie rodzin borykających się z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi, przemocą domową, uzależnieniami i innymi problemami społecznymi.

Realizacja celu głównego zostanie osiągnięta dzięki realizacji następujących celów szczegółowych:

Schemat 1 Cel strategiczny i cele szczegółowe realizacji Programu

Źródło: opracowanie własne

VIII. Kierunki interwencji

Dokonanie diagnozy społecznej na potrzeby niniejszego Programu pozwoliło na określenie celu głównego oraz celów szczegółowych. Niniejsze cele zamierza się osiągnąć poprzez kontynuację prowadzonych dotychczas działań przez Urząd Miasta i MGOPS w Tuczo oraz poprzez podejmowanie nowych inicjatyw społecznych ukierunkowanych na realizowanie wspólnej polityki instytucjonalnej na rzecz wzmocnienia rodziny znajdującej się w kryzysie. Zaproponowane działania do realizacji zostały opracowane w obszarze celów szczegółowych.

Tabela 13 Kierunki strategicznej interwencji w ramach realizacji Gminnego Programu Wsparcia Rodziny na lata 2024–2026 w Gminie Tuczo

Lp.	Zadania	Wskaźnik realizacji działań	Realizator/ Partnerzy
1. Wsparcie rodziców/opiekunów w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
1.1	Monitorowanie sytuacji dziecka w rodzinach przeżywających trudności lub zagrożonych kryzysem.	- liczba rodzin, w których sytuacja dzieci jest monitorowana - liczba dzieci, których sytuacja jest monitorowana	MGOPS, placówki oświatowe
1.2	Analiza sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem (przemoc domowa, uzależnienie od alkoholu i inne sytuacje kryzysowe).	- liczba rodzin przeżywających trudności objętych wsparciem - liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem	MGOPS
1.3	Objęcie pomocą finansową i rzeczową rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialnej.	- liczba rodzin z dziećmi objętych pomocą społeczną - liczba rodzin korzystających z posiłku - liczba dzieci korzystających z posiłku - liczba rodzin z dziećmi korzystających z zasiłków celowych na zakup żywności lub posiłku - liczba rodzin z dziećmi korzystających z pomocy żywnościowej rzeczowej - liczba rodzin z dziećmi korzystających z dodatków mieszkaniowych	MGOPS
1.4	Motywowanie do utrzymywania kontaktów rodziców biologicznych z dzieckiem umieszczonym w pieczy zastępczej.	- liczba rodzin objętych pracą socjalną	MGOPS
1.5	Udzielanie pomocy rodzinom wielodzietnym.	- liczba rodzin objętych pomocą z tytułu wielodzietności - liczba wydanych Kart Dużej Rodziny	MGOPS
1.6	Udział w spotkaniach zespołu ds. okresowej oceny sytuacji dziecka przebywającego w pieczy zastępczej	- liczba spotkań	MGOPS
1.7	Objęcie wsparciem materialnym rodzin z dzieckiem niepełnosprawnym	- liczba świadczeń - liczba rodzin korzystających z jednorazowego świadczenia w wys. 4.000 zł	UM i MGOPS

Lp.	Zadania	Wskaźnik realizacji działań	Realizator/ Partnerzy
1. Wsparcie rodziców/opiekunów w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
	udzielenie świadczeń „Za życiem”.		
1.8	Wsparcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przy pomocy rodzin wspierających.	- liczba rodzin wspierających - liczba dzieci objętych wsparciem	MGOPS
1.9	Objęcie wsparciem rodzin przez asystentów rodziny, przygotowanie planu pracy, realizacja zadań.	- liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny - liczba dzieci w rodzinach objętych wsparciem asystenta rodziny	MGOPS, asystent rodziny
1.10	Praca socjalna prowadzona z rodziną przeżywającą trudności opiekuńczo – wychowawcze.	- liczba rodzin z trudnościami opiekuńczo-wychowawczymi objęta pracą socjalną	MGOPS
1.11	Monitorowanie sytuacji rodzin po zakończeniu współpracy z asystentem rodziny.	- liczba rodzin w których realizowano monitoring po zakończeniu współpracy z asystentem	MGOPS,
1.12	Prowadzenie Placówek Wsparcia Dziennego oraz zapewnienie w nich odpowiedniej liczby miejsc.	- liczba placówek wsparcia dziennego - liczba dzieci korzystających ze wsparcia	MGOPS, Urząd Gminy, organizacje pozarządowe
2. Przeciwdziałanie marginalizacji i degradacji społecznej rodzin			
2.1	Monitorowanie sytuacji rodzin zagrożonych kryzysem.	- liczba monitorowanych rodzin	MGOPS,
2.2	Udzielanie zasiłków stałych, celowych i okresowych dla rodzin.	- liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia zasiłków stałych - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia zasiłków okresowych - liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenia zasiłków celowych	MGOPS
2.3	Objęcie wsparciem i poradnictwem matki i rodziny, które doświadczyły narodzin dziecka niepełnosprawnego.	- liczba rodzin korzystających ze wsparcia - liczba i rodzaj udzielonej pomocy	MGOPS, asystent rodziny

Lp.	Zadania	Wskaźnik realizacji działań	Realizator/ Partnerzy
1. Wsparcie rodziców/opiekunów w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
2.4	Dostępność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego jako forma specjalistycznego poradnictwa rodzinnego.	- liczba osób korzystających z usług Punktu - liczba udzielonych porad specjalistycznych	MGOPS, GKRPA, ZI
2.5	Organizowanie specjalistycznego poradnictwa psychologicznego i pedagogicznego w placówkach oświatowych.	- liczba dzieci objętych wsparciem	Placówki oświatowe,
2.6	Organizacja warsztatów/szkoleń (stosownie do zdiagnozowanych potrzeb) w celu wzmocnienia rodziców w wypełnianiu ról społecznych.	- liczba przeprowadzonych szkoleń/warsztatów	MGOPS, placówki oświatowe,
2.7	Organizowanie integracyjnych spotkań rodzinnych (festyny rodzinne, pikniki, itp.).	- liczba zorganizowanych spotkań	MGOPS, Rady Sołeckie, GKRPA, organizacje społeczne, placówki oświatowe, instytucje kultury
3. Zabezpieczenie podstawowych potrzeb dzieci z rodzin w kryzysie			
3.1	Udzielanie pomocy w formie stypendiów.	- liczba rodzin/ dzieci korzystających ze stypendiów szkolnych	UM, placówki oświatowe
3.2	Organizowanie czasu wolnego dzieciom i młodzieży poprzez sport, rekreację i kulturę.	- liczba zorganizowanych form wsparcia	Instytucje kultury, placówki oświatowe, kluby sportowe, Placówka Wsparcia Dziennego
3.3	Wspieranie i propagowanie idei wolontariatu oraz	- liczba działań wolontarystycznych - liczba wolontariuszy	MGOPS, placówki

Lp.	Zadania	Wskaźnik realizacji działań	Realizator/ Partnerzy
1. Wspieranie rodziców/opiekunów w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych			
	innych form aktywności społecznej.		oświatowe, instytucje kultury, organizacje społeczne
3.4	Zapewnienie pomocy rodzinom/osobom doświadczającym przemocy domowej	- liczba spotkań Zespołu Interdyscyplinarnego - liczba grup diagnostyczno-pomocowych - liczba Niebieskich Kart	MGOPS, ZI
3.5	Zapewnienie pomocy rodzinom/osobom borykającym się z problemem alkoholowym	- liczba wezwań na GKRPA - liczba wniosków do sądu o przymusowe leczenie odwykowe	MGOPS, GKRPA
3.6	Współfinansowanie pobytu dzieci w pieczy zastępczej	- liczba dzieci umieszczanych w pieczy zastępczej, których pobyt współfinansowany jest przez gminę	MGOPS, Urząd Gminy
4. Tworzenie miejsc integracji i realizacja programów profilaktycznych przy współpracy instytucji			
4.1	Realizacja programów profilaktycznych dla dzieci, rodziców i nauczycieli.	- liczba zorganizowanych działań profilaktycznych - liczba uczestników działań	MGOPS, placówki oświatowe, instytucje kultury, GKRPA
4.2	Doskonalenie zawodowe pracowników instytucji i podmiotów zajmujących się pomocą dziecku i rodzinie.	- liczba odbytych szkoleń - liczba przedstawicieli instytucji, podmiotów biorących udział w szkoleniach	MGOPS, pedagodzy
4.3	Zapewnienie innych form wsparcia dla rodzin.	- inne rodzaje wsparcia	MGOPS, instytucje kultury, placówki oświatowe, UM

Źródło: opracowanie własne

Planowane działania będą realizowane przez cały okres obowiązywania Programu, tj. w latach 2026-2028.

IX. Adresaci Programu

Adresatami Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024–2026 w Gminie Tuczo są:

- rodziny, w tym niewydolne wychowawczo, niezaradne życiowo,
- rodziny, w których występują problemy wychowawczo-opiekuńcze,
- rodziny żyjące w ubóstwie, w tym dotknięte bezrobociem,
- rodziny, w których występuje zjawisko uzależnienia i przemocy domowej,
- rodziny z problemem długotrwałej choroby i niepełnosprawności,
- dzieci i młodzież zagrożona niedostosowaniem społecznym,
- dzieci i młodzież przeżywające trudności wychowawcze, doświadczające przemocy oraz borykające się z problemami psychicznymi.

Program skierowany jest przede wszystkim do wszystkich rodzin wychowujących dzieci na terenie gminy Tuczo, w szczególności tych przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej oraz zagrożonych umieszczeniem dzieci w pieczy zastępczej. Program adresowany jest również do rodzin, którym sąd ograniczył władzę rodzicielską lub które zostały pozbawione władzy rodzicielskiej, a także tych, których dzieci przebywają już w pieczy zastępczej (rodzinnej lub instytucjonalnej). Jego realizacja polegać będzie na zasadach współdziałania w koalicji z partnerami środowiska lokalnego, tj. instytucjami państwowymi, samorządowymi, służbą zdrowia, organizacjami pozarządowymi oraz innymi podmiotami, które specjalizują się w działaniach na rzecz dziecka i rodziny. Dzięki wspólnie podejmowanym działaniom realizowane będą odpowiednie działania umożliwiające wszechstronną i skuteczną pomocy rodzinie.

X. Oczekiwane rezultaty

Spodziewanymi rezultatami realizacji Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2024–2026 w Gminie Tuczo są:

1. Poprawa funkcjonowania rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i przywrócenie im zdolności do wypełniania obowiązków rodzicielskich;
2. Ograniczenie występowania zjawiska wykluczenia społecznego rodzin z różnego rodzaju dysfunkcjami, w tym rodzin z problemem przemocy domowej, rodzin z uzależnieniami;

3. Współpraca rodziców z instytucjami w celu powrotu dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej do rodziny biologicznej;
4. Podniesienie świadomości społeczności lokalnej w zakresie dostępnych form wsparcia dla rodzin przeżywających trudności lub nimi zagrożonych;
5. Wspieranie dzieci i młodzieży w ich rozwoju i funkcjonowaniu w rodzinach dysfunkcyjnych;
6. Rozwijanie współpracy instytucji podmiotów i organizacji pozarządowych na rzecz wspierania dziecka i rodziny.

XI. Finansowanie Programu

Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2024–2026 w Gminie Tuczo będzie finansowany w ramach następujących środków:

1. środki własne z budżetu gminy;
2. środki finansowe poszczególnych podmiotów odpowiedzialnych za realizację zadań określonych w programie;
3. środki pozabudżetowe pozyskane na zadania związane z realizacją Programu: dotacje celowe z budżetu państwa, dotacje na realizację rządowych programów wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej oraz inne środki zewnętrzne, np. środki unijne.

XII. Monitoring i ewaluacja

Nieodzownym elementem towarzyszącym wdrażaniu Programu jego monitorowanie i ocena jego realizacji. Wskazane działania będą miały za zadanie ocenę skuteczności Programu, co pozwoli na bieżące podejmowanie ewentualnych działań korygujących. Ocena poszczególnych działań odbywać się będzie na podstawie corocznej analizy realizacji założeń Programu. Ocena, ta w postaci sprawozdania z przebiegu realizacji Programu zostanie przedłożona przez Burmistrza Tuczo Radzie Miejskiej **do końca marca każdego roku**, po upływie pełnego roku realizacji Programu. Sprawozdanie będzie obejmowało między innymi dane z zakresu celów operacyjnych oraz informacji o wielkości osiągniętych wskaźników. Program będzie miał charakter otwarty, a jego ewaluacja będzie prowadzona zależnie od aktualnie występujących potrzeb.

XIII. Podsumowanie

Przedstawione w Programie działania mają charakter wspierający rodziny, mają wzmocnić ich zasoby i kompetencje w wypełnianiu funkcji rodzicielskich. Działania te mają systemowo wspierać rodziny, które doświadczają trudności opiekuńczo-wychowawczych, a w konsekwencji pozwolą rodzinom odzyskać poczucie własnej sprawczości i powrócić do prawidłowego wykonywania zadań i funkcji wynikających z jej istoty. Pozwolą również zatrzymać dziecko w jego rodzinie naturalnej lub umożliwią powrót do niej, w razie czasowego umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Osiągnięcie tego celu będzie możliwe tylko przy współpracy instytucji powołanych do wspierania rodziny, przy współpracy i współdziałaniu ze strony rodzin, gdyż osiągnięcie zakładanych celów w znacznej mierze jest zależne od członków rodzin, ich motywacji do zmiany sytuacji i przezwyciężania trudności.

XIV. Spis map, schematów, fotografii, tabel i wykresów

Spis map

Mapa 1 Położenie gminy Tuczo w powiecie wałęckim	7
--	---

Spis schematów

Schemat 1 Cel strategiczny i cele szczegółowe realizacji Programu	47
---	----

Spis fotografii

Fotografia 1 Gmina Tuczo	8
--------------------------------	---

Spis tabel

Tabela 1 Liczba osób znajdujących się w szczególnej sytuacji na rynku pracy w latach 2020-2024.....	12
Tabela 2 Liczba rodzin i dzieci korzystających z pomocy dożywania w latach 2020-2024	15
Tabela 3 Liczba przyznanych zasiłków stałych, okresowych i celowych w gminie Tuczo w latach 2020-2024.....	16
Tabela 4 Liczba świadczeń według głównych powodów korzystania z pomocy społecznej....	16
Tabela 5 Liczba świadczeń pielęgnacyjnych, zasiłków pielęgnacyjnych i świadczeń opiekuńczych w latach 2020-2024	18

Tabela 6 Liczba dzieci w pieczy zastępczej Tuczo w latach 2020-2024.....	21
Tabela 7 Zjawisko przemocy domowej w gminie Tuczo w latach 2020-2024	22
Tabela 8 Działalność GKRPA na terenie gminy Tuczo w latach 2020-2024	24
Tabela 9 Działalność Punktu Informacyjno-Konsultacyjnego w Tuczo w latach 2020-2024	25
Tabela 10 Liczba rodzin i dzieci objętych wsparciem w formie Placówki Wsparcia Dziennego w latach 2020-2024.....	26
Tabela 11 Inne zadania wspierające rodziny z terenu gminy Tuczo w latach 2020-2024	26
Tabela 12 Analiza SWOT.....	44
Tabela 13 Kierunki strategicznej interwencji w ramach realizacji Gminnego Programu Wsparcia Rodziny na lata 2024–2026 w Gminie Tuczo	48

Spis wykresów

Wykres 1 Liczba ludności w gminie Tuczo w latach 2020-2024.....	9
Wykres 2 Liczba osób w grupach funkcjonalnych na terenie gminy Tuczo w latach 2020-2024.....	9
Wykres 3 Współczynnik obciążenia demograficznego osobami starszymi w gminie Tuczo latach 2022-2024.....	10
Wykres 4 Przyrost naturalny w gminie Tuczo w latach 2022-2024	10
Wykres 5 Saldo migracji w gminie Tuczo w latach 2022-2024	11
Wykres 6 Liczba osób bezrobotnych w gminie Tuczo w latach 2020-2024.....	12
Wykres 7 Liczba osób korzystających z pomocy społecznej na podstawie wydanych decyzji w latach 2020-2024.....	13
Wykres 8 Liczba rodzin i osób korzystających z pomocy społecznej w gminie Tuczo w latach 2020-2024	14
Wykres 9 Wskaźnik pracy socjalnej na terenie gminy Tuczo w latach 2020-2024	15
Wykres 10 Liczba osób korzystających z usług opiekuńczych w gminie Tuczo w latach 2020-2024.....	17
Wykres 11 Liczba rodzin objętych wsparciem asystenta rodziny w gminie Tuczo w latach 2020-2024	20
Wykres 12 Najważniejsze trudności w najbliższym otoczeniu respondentów	29

Wykres 13 Najważniejsze problemy społeczne występujące na terenie gminy w opinii respondentów	30
Wykres 14 Ocena występowania kryzysów rodzinnych w ostatnim czasie.....	31
Wykres 15 Przyczyny występowania kryzysów w rodzinie w opinii respondentów.....	31
Wykres 16 Rodzaje kryzysów występujących najczęściej w rodzinach respondentów	32
Wykres 17 Ocena umiejętności wychowawczych.....	33
Wykres 18 Potencjalny obszar wsparcia	33
Wykres 19 Negatywne zjawiska odnoszące się do dzieci i młodzieży dostrzegane przez respondentów	34
Wykres 20 Kierunki działań wspierania dzieci i młodzieży z terenu gminy w opinii respondentów	35
Wykres 21 Wspólne planowanie wydatków w rodzinie	36
Wykres 22 Chęć uczestnictwa w spotkaniach dotyczących funkcjonowania rodziny	36
Wykres 23 Kierunki działań w zakresie wsparcia rodzin z dziećmi	37
Wykres 24 Czas wspólny z rodziną w opinii respondentów	38
Wykres 25 Poczucie, czy jest się częścią lokalnej społeczności	38
Wykres 26 Główne problemy i niekorzystne zjawiska w prawidłowym funkcjonowaniu rodziny na terenie gminy.....	39
Wykres 27 Kierunki działań w zakresie integracji społecznej rodzin	40
Wykres 28 Główne przyczyny marginalizacji mieszkańców na terenie gminy	41
Wykres 29 Kierunki działań na rzecz wspierania rodziny na terenie gminy	42

UZASADNIENIE
DO UCHWAŁY NR XXV/170/2026
RADY MIEJSKIEJ W TUCZNIE

z dnia 26 stycznia 2026 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2026-2028 w Gminie Tuczo

Konieczność opracowania Programu Wspierania Rodziny wynika wprost z art. 176 pkt. 1 ustawy z dnia 9 marca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t.j. Dz. U z 2025 r., poz. 49,1301).

Dziecko i rodzina wymagają wsparcia oraz szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowaniu w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych.

Program ma na celu wzmocnienie pozycji rodziny i dziecka w gminie poprzez zaplanowanie kompleksowych i zintegrowanych działań, które będą podejmowane w ramach lokalnego systemu wspierania rodziny.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 20 lipca 2000 r. o ogłoszeniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych (t.j. Dz.U. 2019 r. poz. 1461) przepisy art. 4 nie wyłączają możliwości nadania aktowi normatywnemu wstecznej mocy obowiązującej, jeżeli zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją temu na przeszkodzie. Regulacja zawarta w uchwale jest korzystna dla jej adresatów, ponieważ większa grupa osób zostanie objęta pomocą, z przepisów wynika by był to 3 letni program a zasady demokratycznego państwa prawnego nie stoją na przeszkodzie przyjęciu, że uchwała będzie miała zastosowanie od 1 stycznia 2026 r.

Projekt był konsultowany zgodnie z Uchwałą Nr XIV/91/2025 Rady Miejskiej w Tucznie z dnia 25 marca 2025 r. w sprawie zasad i trybu konsultacji społecznych z mieszkańcami Gminy Tuczo.